

HUMORESKEN

OP VONDELS

GIJSBRECHT VAN AEMSTEL

DOOR

J. LINSE.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

TE LEIDEN BIJ A. W. SIJTHOFF. — 1878.

~~192~~
~~A~~
32

GIJSBREGHT VAN AEMSTEL.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

OP STEEN OVERGEBRACHT BIJ S. LANKHOUT & CO.,
Koninkl. Steendrukkerij te 's-Gravenhage.

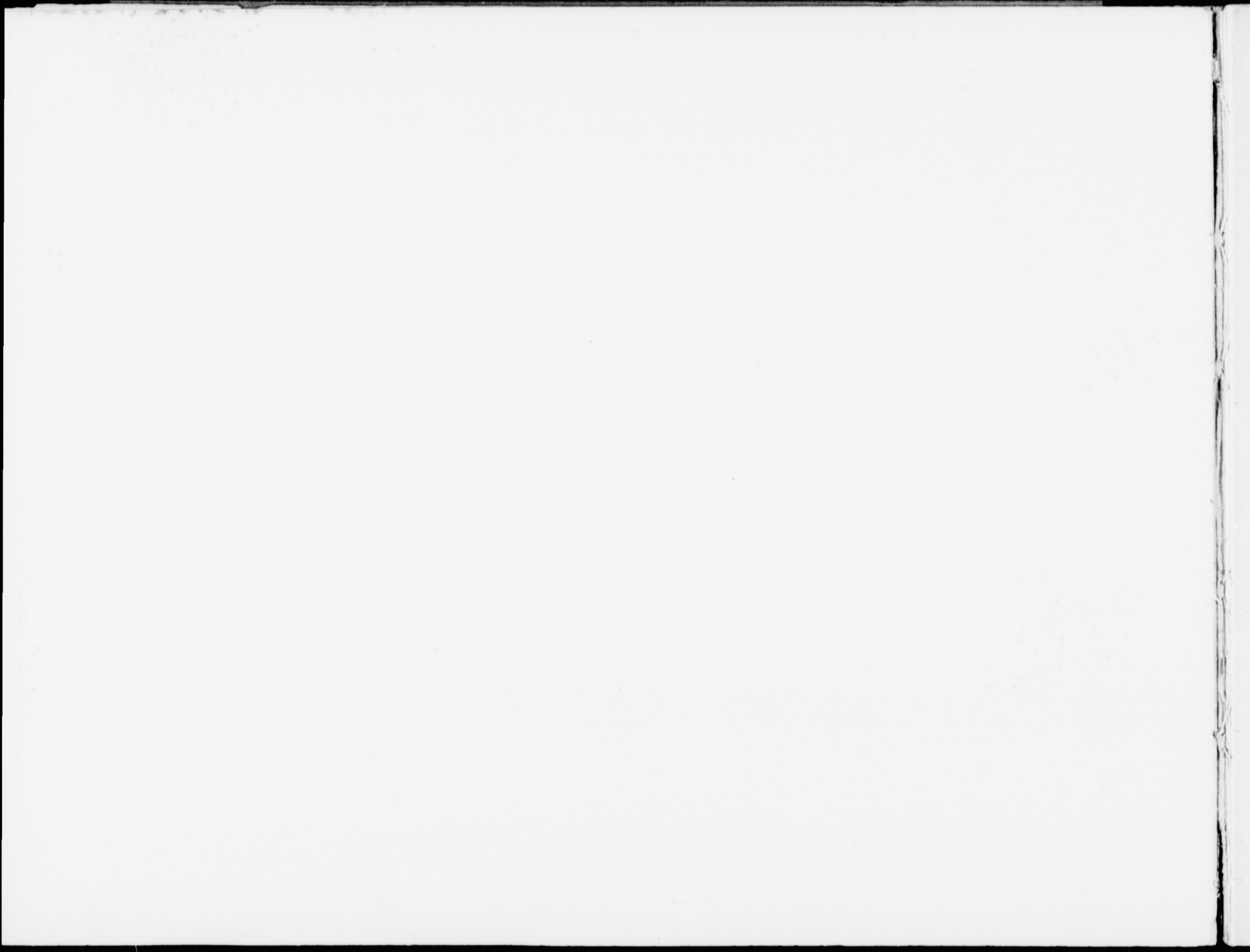
RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

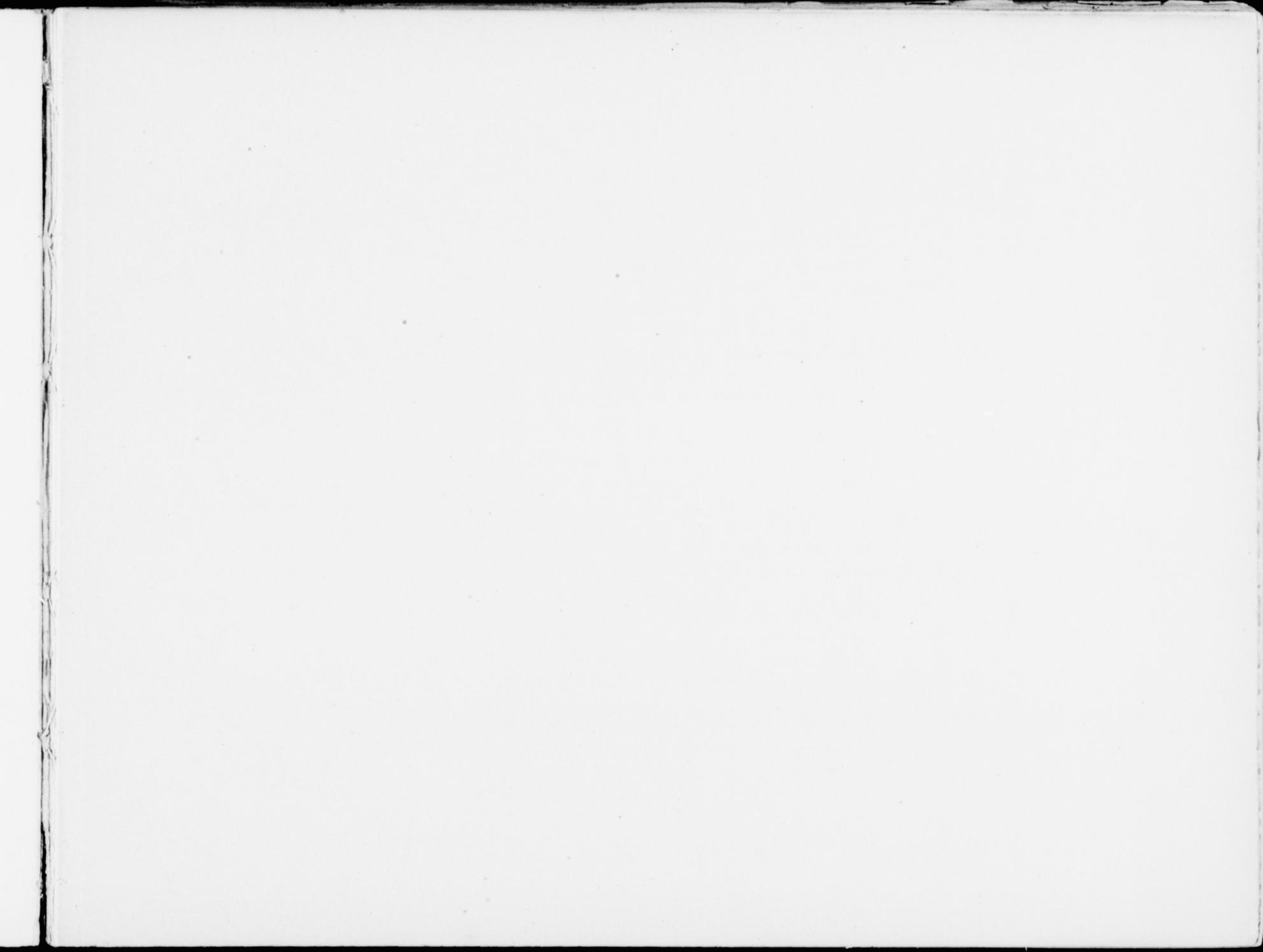

2302 080 7

192. A. 20

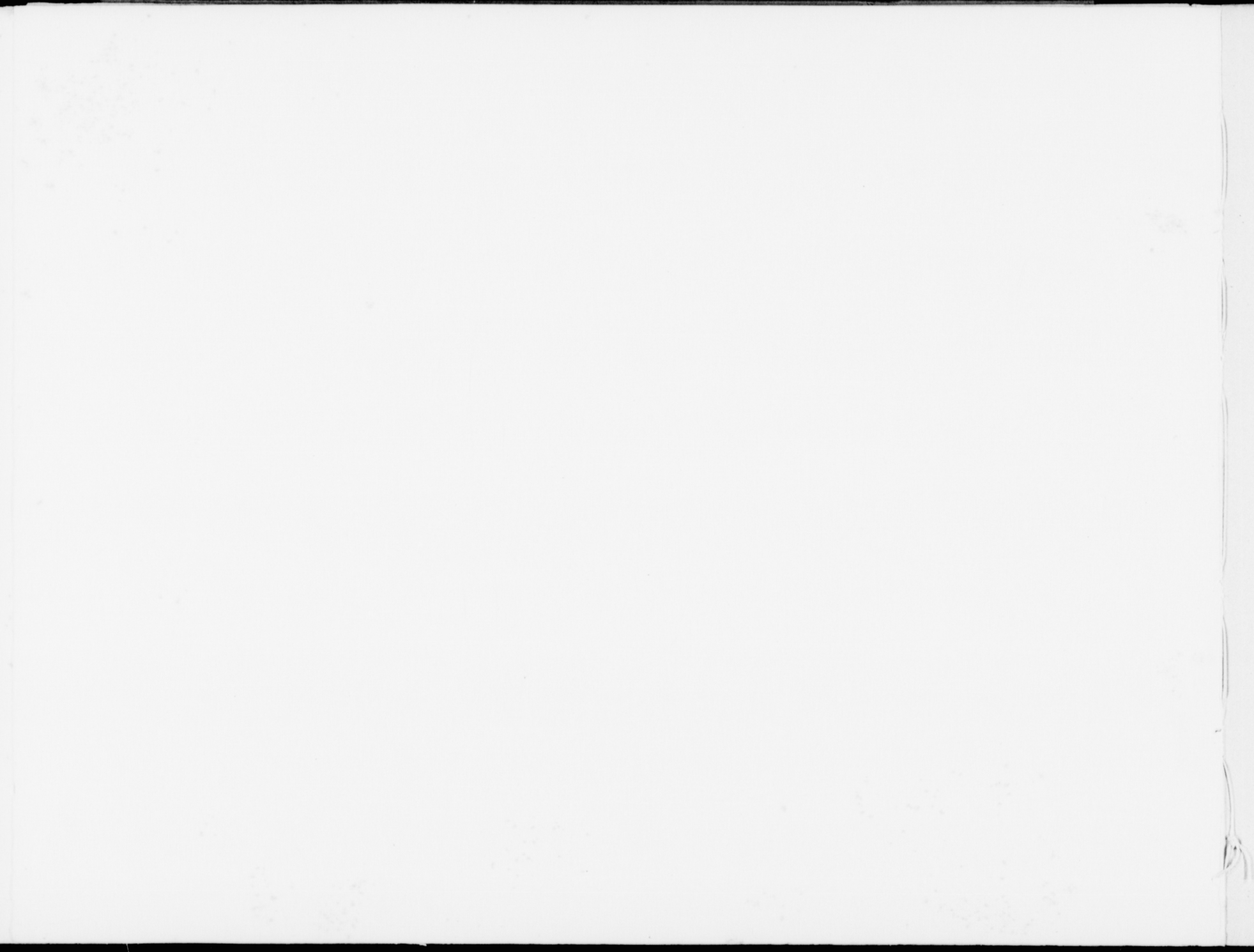

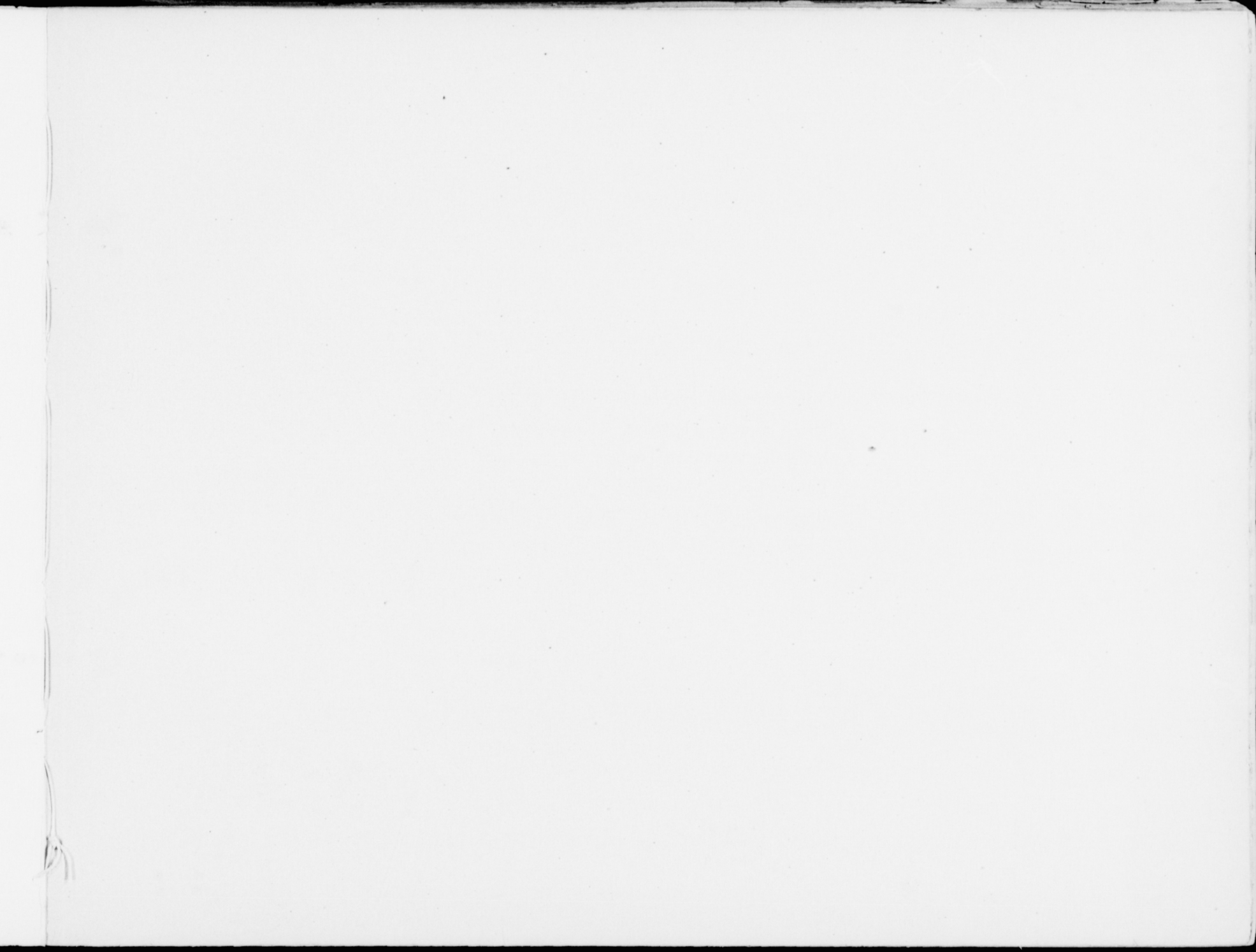
HET EERSTE BEDRIJF.

GLJSBREGHT VAN AEMSTEL.

Het hemelsche gerecht heeft zich ten lange leste
Ontferremt over my, en mijn benaeude veste,
En arme burglary;
De vyant, zonder dat wy uitkomst durfden hoopen,
Is, zonder slagh of stoot, van zelf het velt verloopen.
Mijn broeder jaeght hem na.
De Kermerlander had met Waterlander dier
Gezwooren duizentwerf, dat hij met zwaert en vier
Vernielen zou
Mijn out, mijn wettigh erf,
. tot wraeck van Floris hunnen heer,
Om wiens vervloeckte doot ick lijde zoo onschuldigh.
.
Ick stont den graef en 't volck ten dienst met lijf en ziel,
En noch verzaemelt men in 't harnas zoo veel troepen,
Die over Amsterdam en Aemstel wraecke roepen,
En brullen nacht en dagh, en zien niet hoe de vlam
Van dezen fellen brant haer' eersten oorsprong nam
Uit Floris geile borst, en 't schandelijk omhelsen
Het schennen van mijn nicht, die schoone bloem van Velzen,
't Verongelijken van den adel, en zijn recht
.
Maer 'k zie den vader daer van ons Katuizers klooster
Genaecken van ter zij, opdat hij mij begroet'.

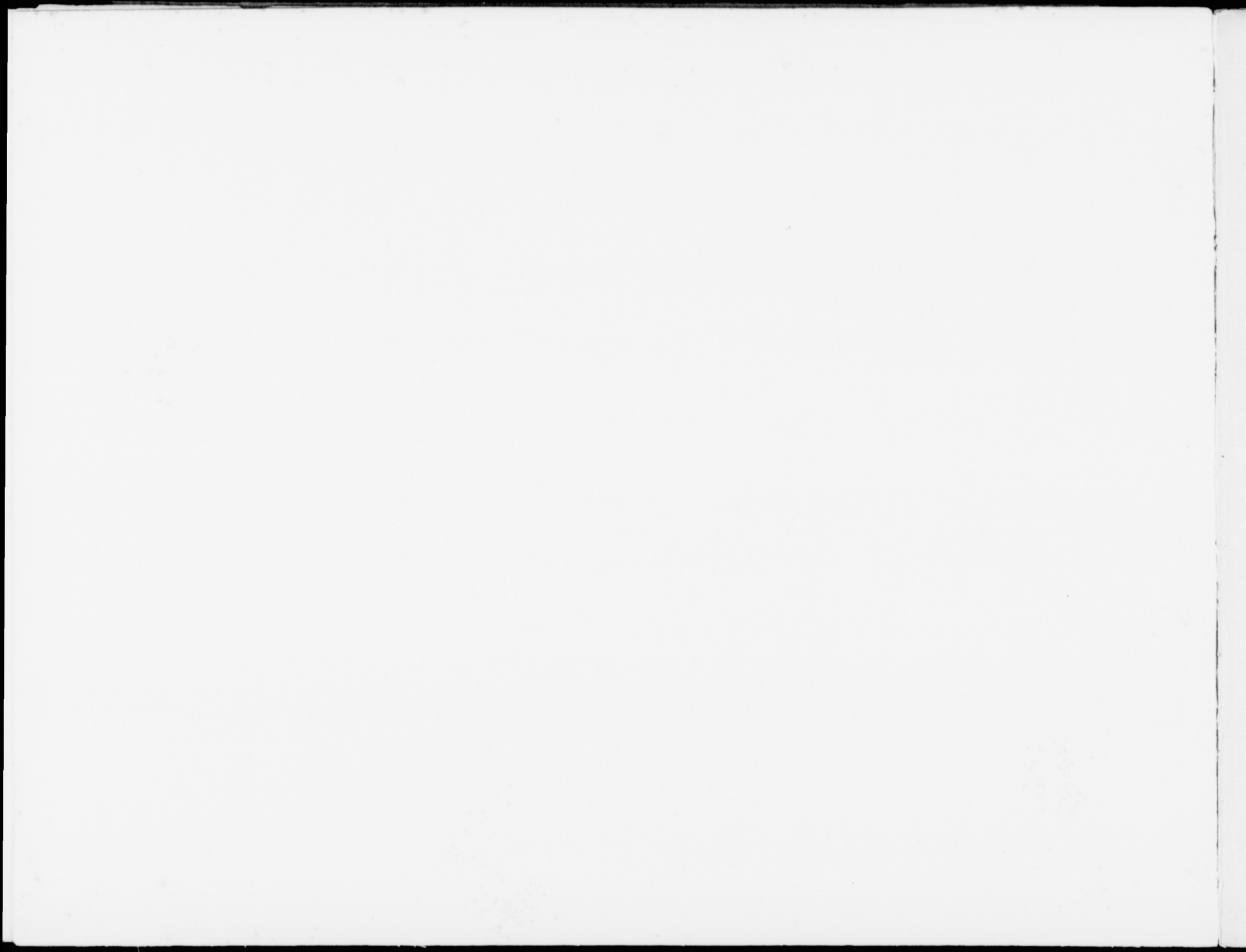

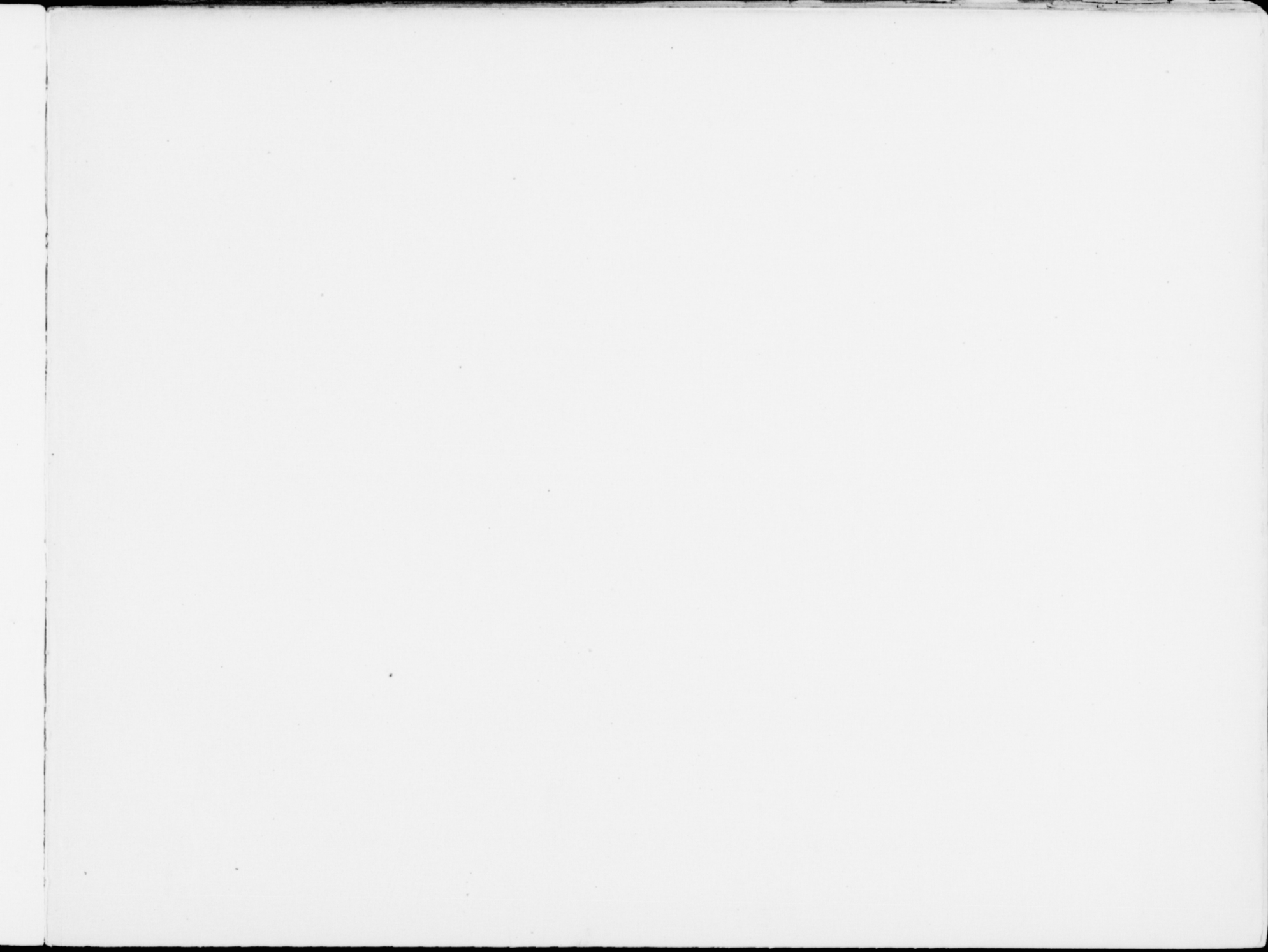

WILLEBORD, GLISBREGHT VAN AEMSTEL.

Myn welgeboren heer, de zoete Jezus zy
Met u en uwe stadt, en sta u eeuwich by.
In allerhande noot; de broeders van onze orden.
En ick, zijn zoo verblijt, als of we levend worden
Getrocken in den troon van Godts volmaeckte vreught.

Heer broeder, zijt gerust, en luit van vreught de kloeken.

Gijs. Waer is het heir? hoe verr' waer gy het nagetrocken?

Ar. Omtrent een booghscheut weeghs aen geen zij Slooterdijs.

Gijs. Hoe ging 't u op den tocht? Ar. Zij stoven algelijck

Voor uit, als voor den wolf een kudde onnoosle schapen.

Mijn volck hoefde op dien tocht geweer noch eenigh wapen,

En keert met rijcken buit.

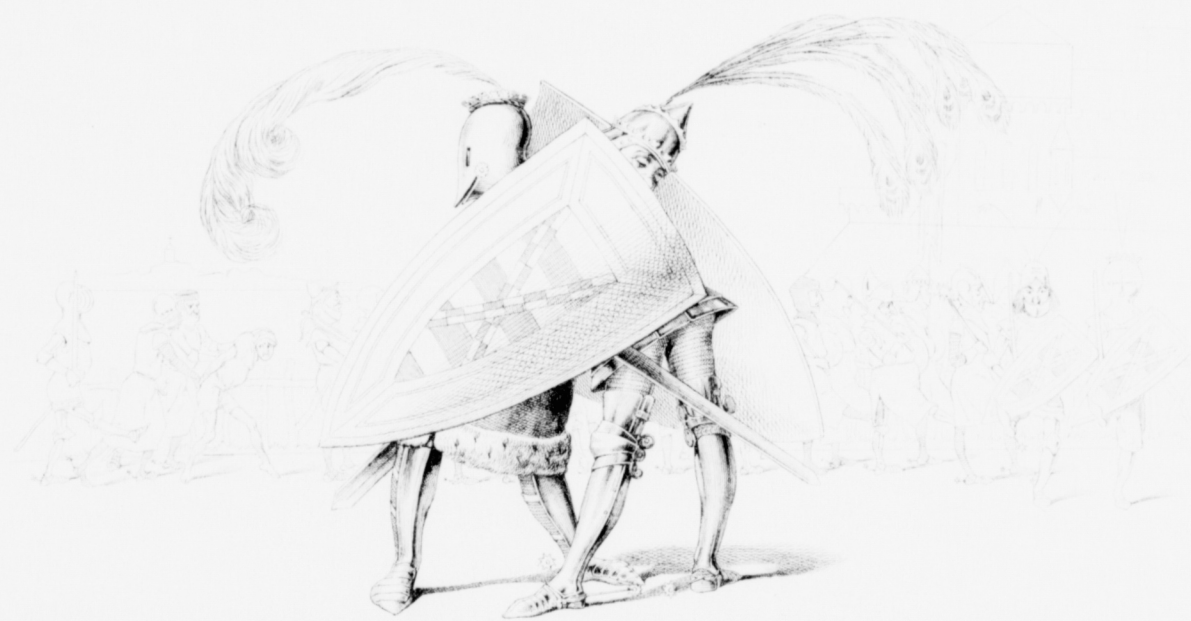
Gijs. Wat vogel brengtge dus geknevelt, en gevleugelt?

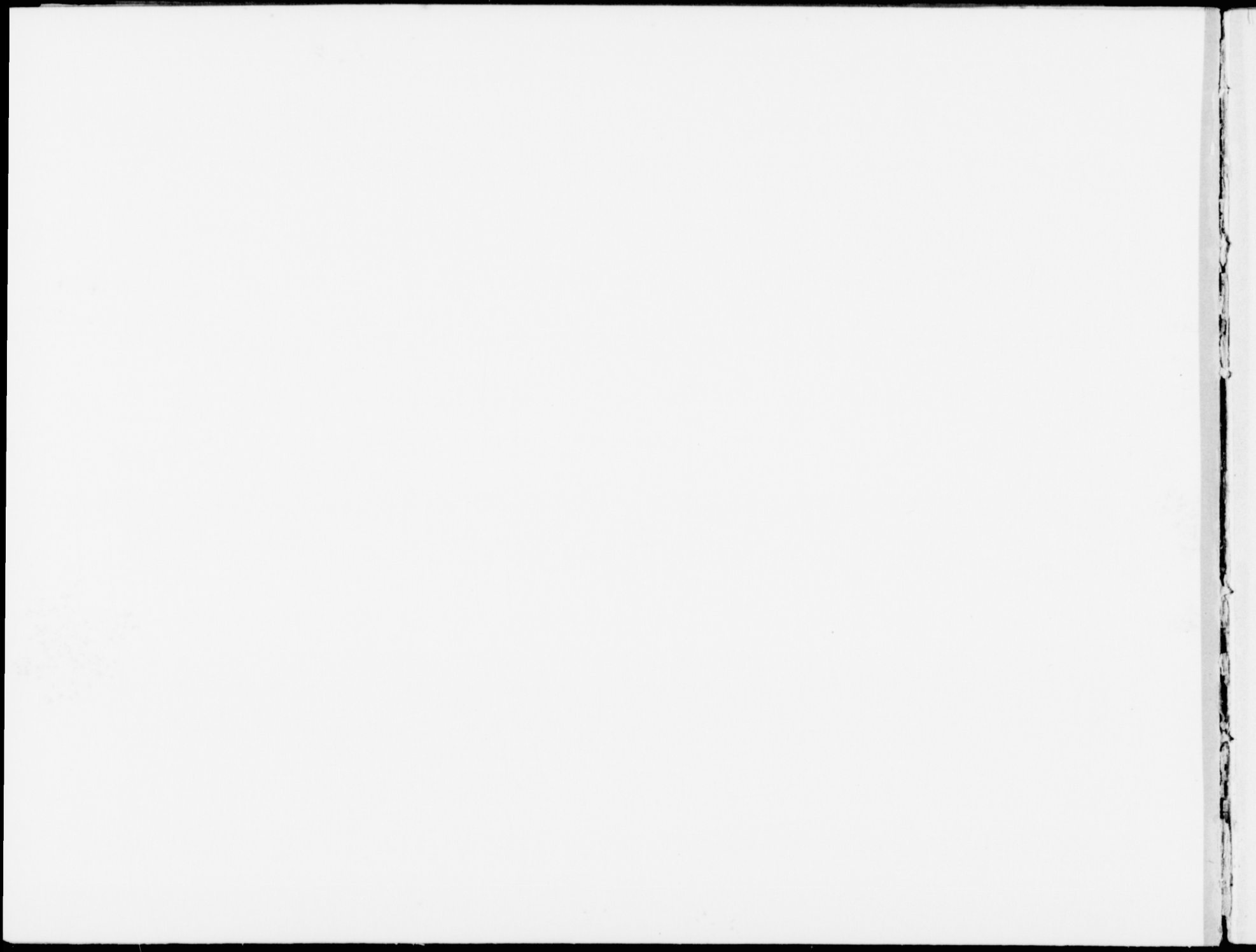
Ar. Het is een uit de vlucht van 't vluchtige geveugelt,

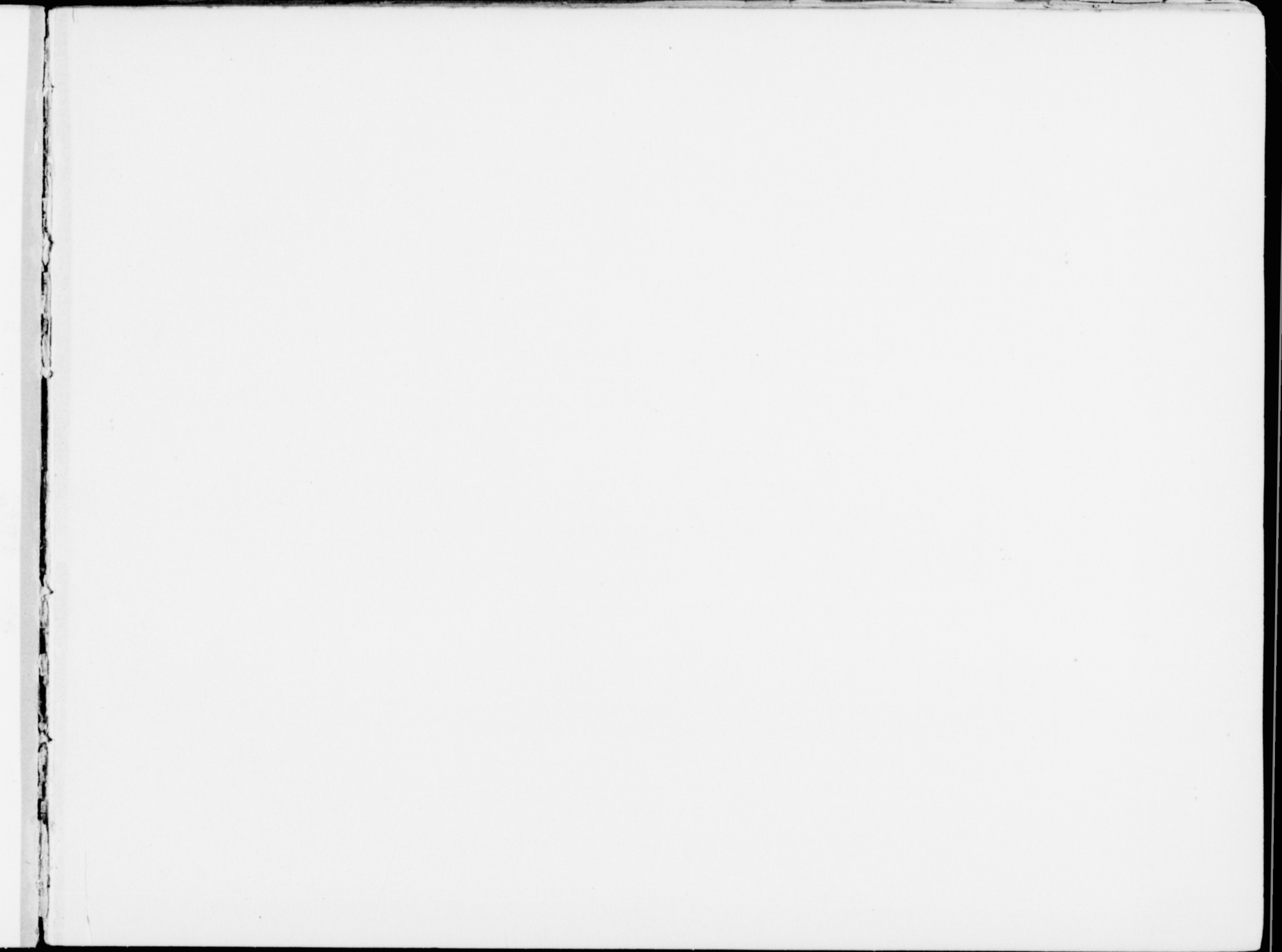
Gegrepen buiten dijs; daer stack hij in het slick,

Hoe heeft hij! 't aengezicht ziet doots en bleeck van schrick.

Gijs. men breng hem hier voor my.

Gijs. Wie zijt gy? uit wat lant? Vos. Heer Gijsbreght, strafme vry.
Ick ben van 's vyants volck —

Gijs. Wat zijtge voor een gast? of in wat lant geboren?

Vos. Ick ben een Goyers kint, vervallen in Godts toren,
Te Laren opgevoedt.

Heer Gyzelbregt, gena, ick geef my in uw schut.
Gijs. Ontbint den knecht, zoo magh hy onverhindert spreeken.

Vos. 'k Nam aen, en 't kost geschien, door muur en al te booren.

Wanneer nu door de breuck een krijgsman heenen moght,
Zou 't braefste puick, hier toe gelot en uitgezocht,
De graft, daer ze ondiepst is, met rijs op Kersnacht dammen,
En kruipen in 't rondeel, om d'eerste poort te rammen:
en vraeghtge naer bewijs?

Gy ziet, hoe daer een schip, het zeepaert leght vol rijs,
Hetwelck men door de vlught verzuimt heeft en vergeeten.
Wat werdt' er niet al tijts met kibbelen versleten?
De hoofden laegen vast elendigh overhoop.

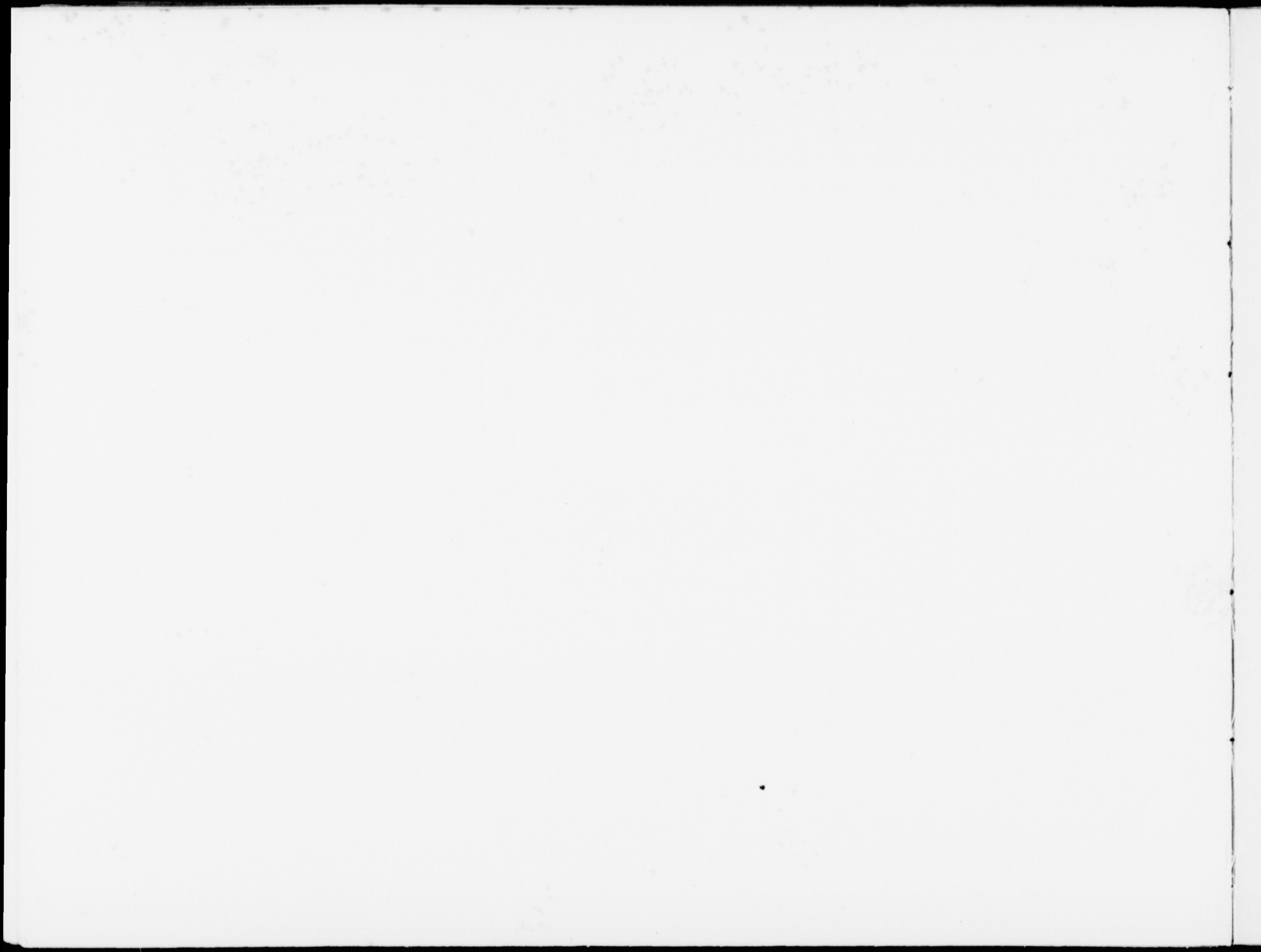
Toen zochten 'er een deel hun leet aen my te wreecken,
Ick vlughte langs den dijck, gelijk een hollent ros,
Tot dat uw burger quam de Kermers nagevlogen,
Ick riep om hulp, en wert uit diep moerasch getogen.

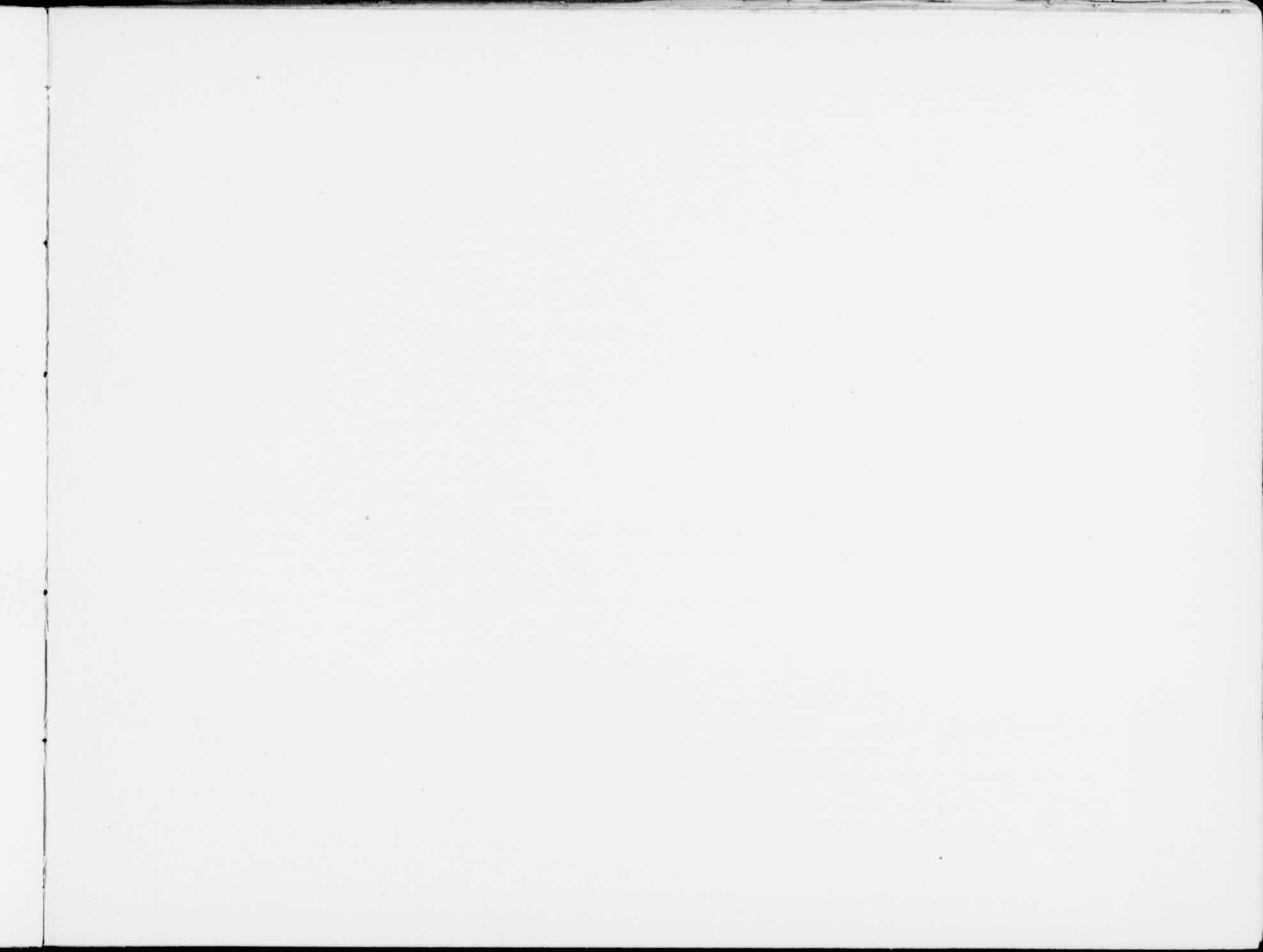
Gijs. Ga heene, ick schenck u 't lijf.

'k Ontfang u in mijn' dienst

Ga help terstont het rijs en 't zeepaert binnen haelen —
Zoo kunnen zy hiermee de vesten niet verrasschen.

HET TWEEDE BEDRIJF.

WILLEM VAN EGMONT. DIEDRICK VAN HAERLEM. HOPLIEDEN.

Wy zijn by 't klooster weër, daer Willebord in vree
Met al de broeders woont, —

't Zal noodigh zijn dat wy den hopliën openbaeren
Hetgeen op handen is.

Manhafte hopliën, hoort: wij hebben, onder schijn
Van onderling krackeel een' aenslagh voorgenomen.
Men heeft daerop het heir van daegh te rugh gevoert.
Ons wit is dezen nacht den vyant t' overrumpelen.

Ick heb

Het zeepaert, dat eerst lagh aen 't H. met rijs doen laden.
Op dat 'er de soldaet gerust in schuilen moght.

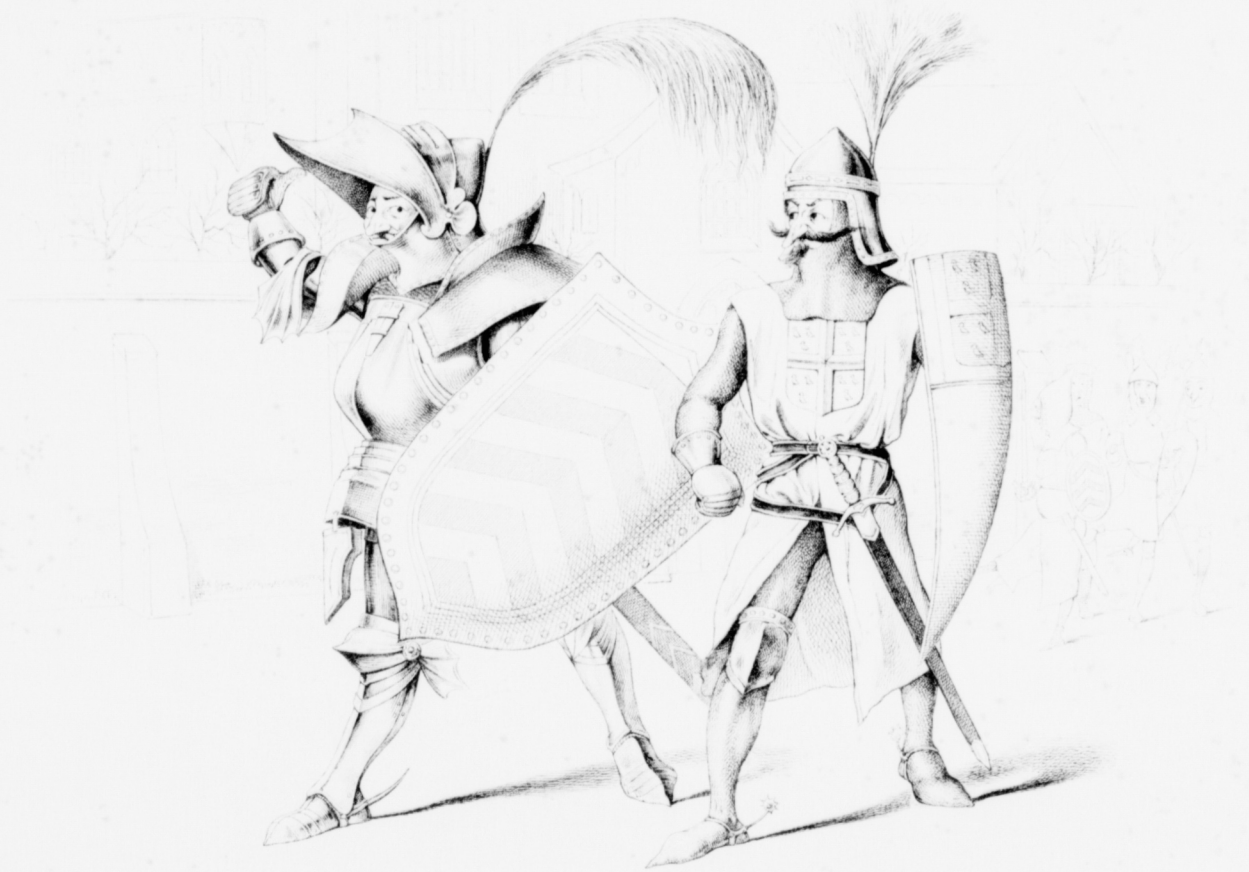
en 't schip, na dat wy hooren
Uit ons' doortrapten spie, is al in stadt gehaelt.

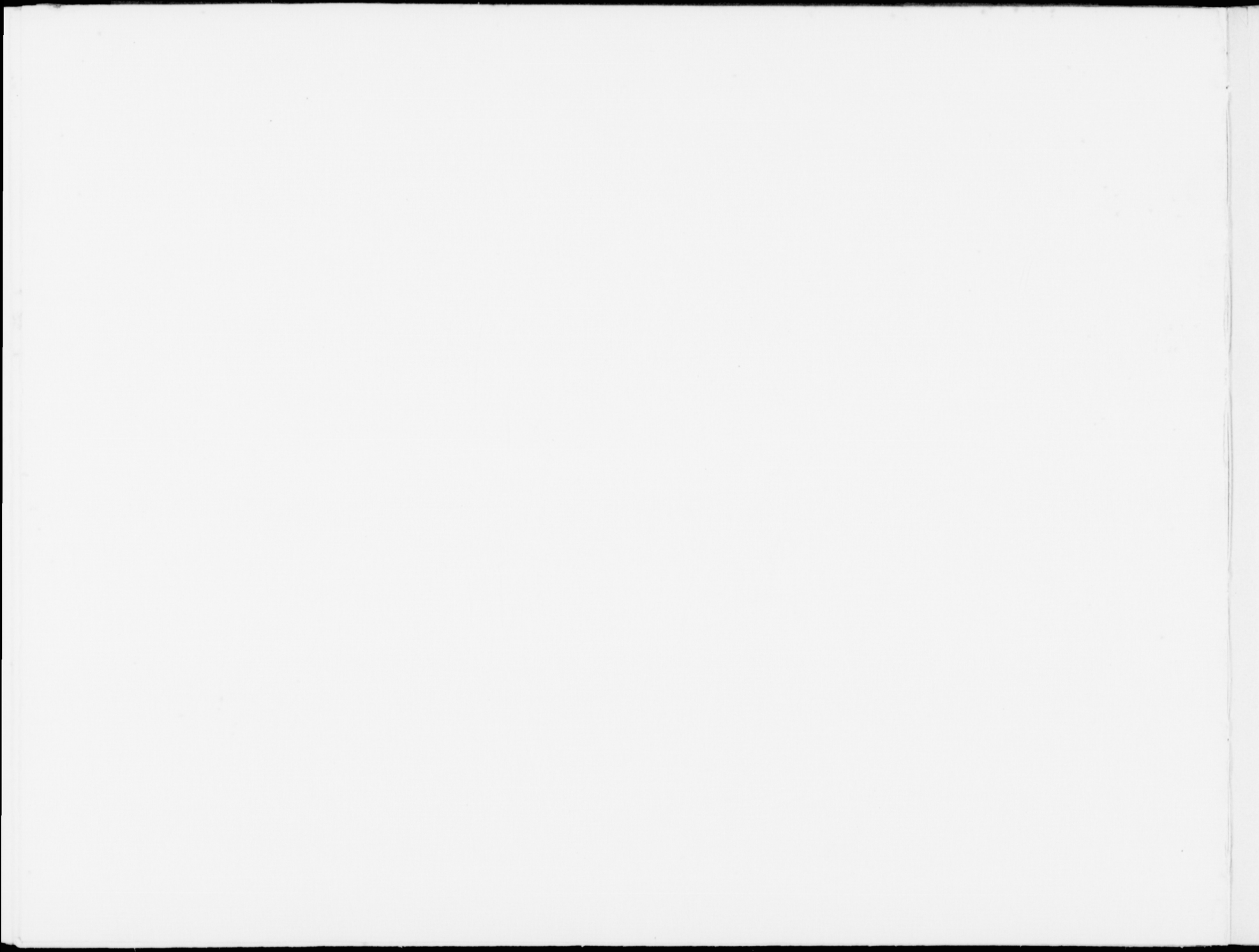
Waer zal men best een deel van 't oorloghsvolk versteecken?

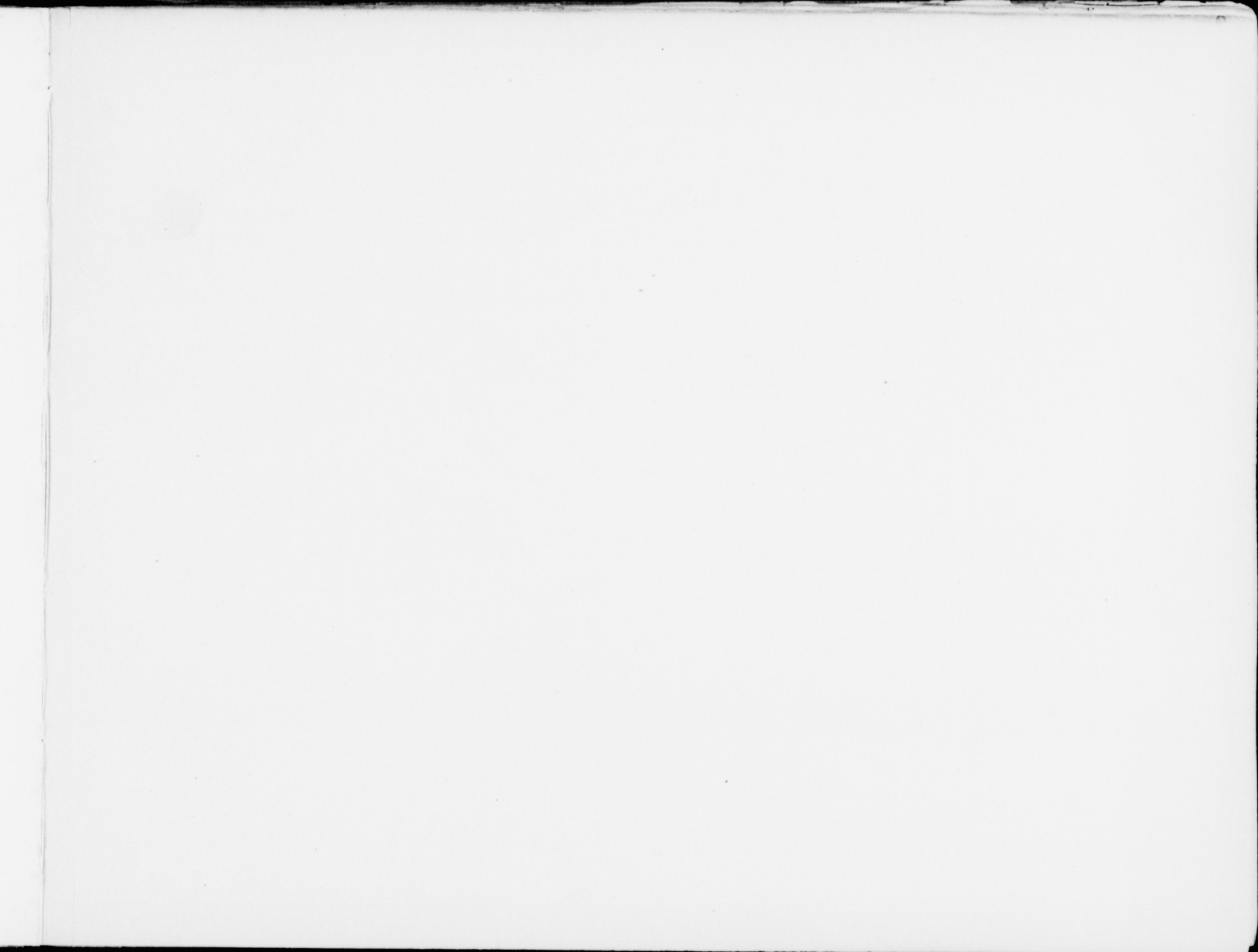
Died. 't Katuizersklooster is ons 't reedst, het leght hier by.

Eg. Dat volck is liefst verschoont, en van inlegring vry.

Died. Een krijgsman laet zich van geen paepen ringelooren.

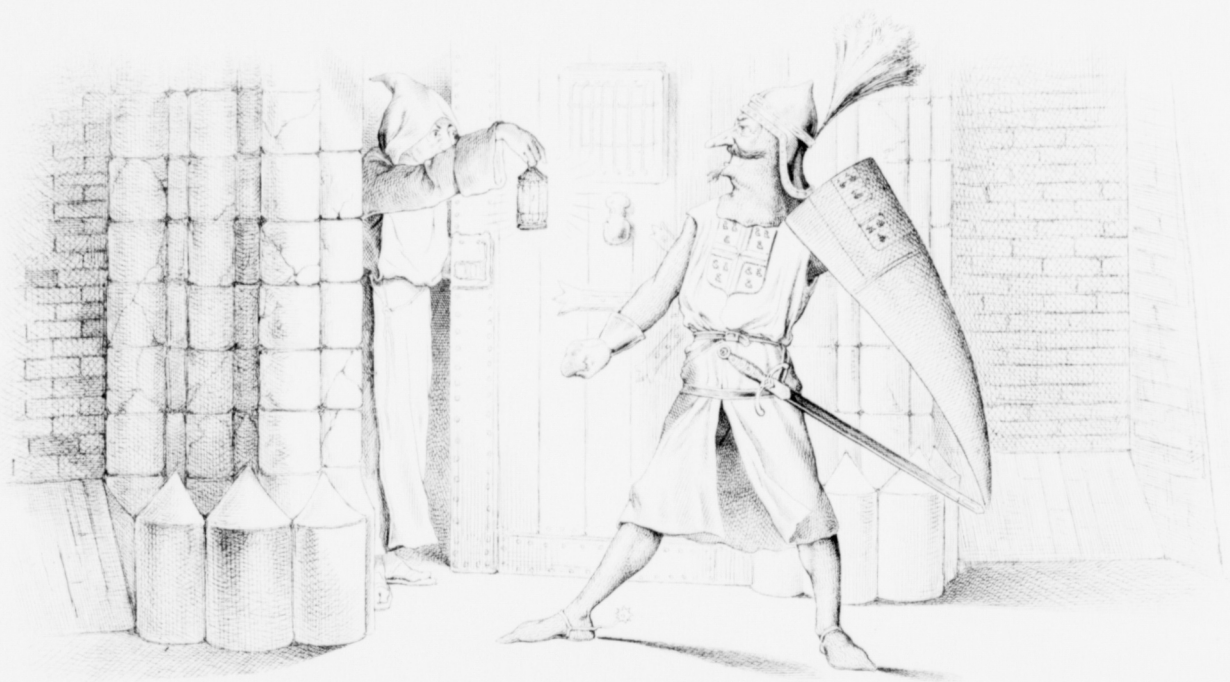
Poortier. Wie zijtge, die dus raest, als wilt en uitgelaeten?

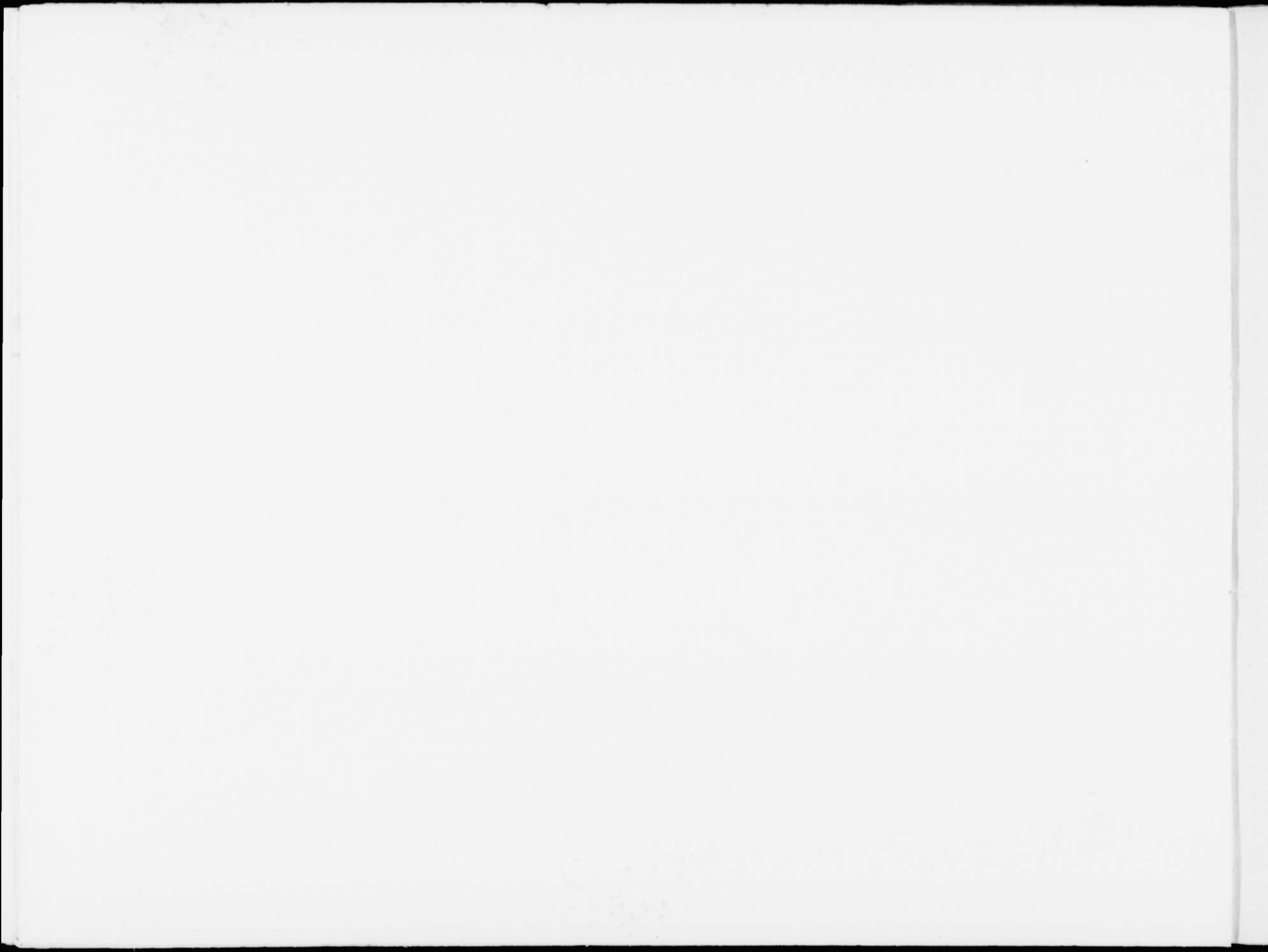
Heer maerschalcck, wel hoe dat? wat jaeght u hier zoo spa?

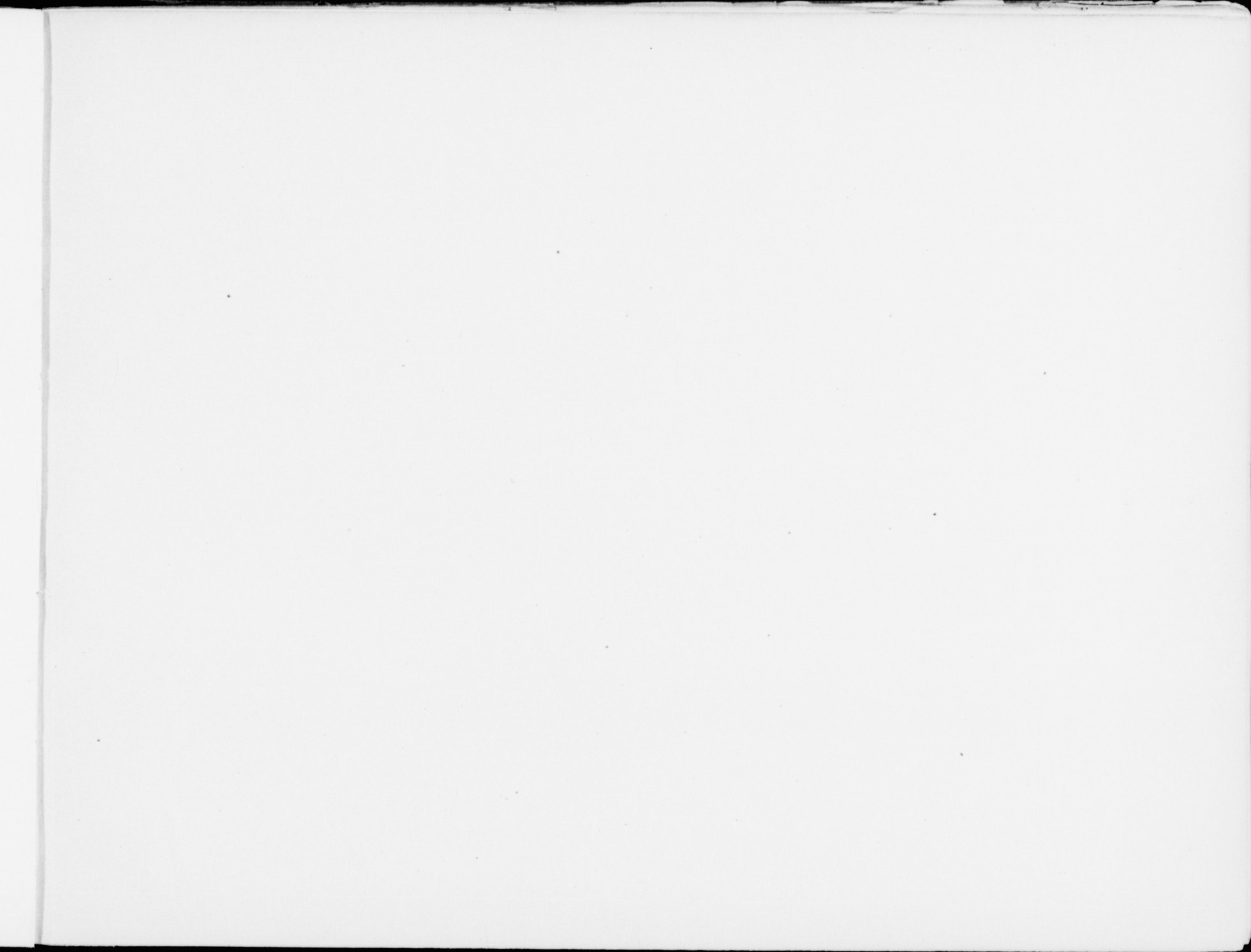
Men sloegh u 't heiligh kruis, toen 't leger optrock, na.

Soldaten brengen ons heel zelden veel gelux.

Wy zien ze noo van voor, en allerliefst van achter.

Poortier. Daer is de vader zelf, zoo bleek en afgevest.

Willebord. Heer maerschalck, wel, wat nu? Died. Ick kom by u te gast.

'k Verzoek alleen op u

Of ick wat krijgsvolk magh te nacht in 't klooster leggen.

Will. Gy zijt my wellekom,

Maer 't Godtshuis op te doen baldaedigen soldaeten

Of ruitren, 'k ly het niet:

Wie kloosters raeckt, die raeckt den appel van Godts oogen.

Died. De noot breeckt wet.

Will. Het zy daer meê zoo 't wil, men opent nu geen poort.

Died. Katuizerbroër, hier gelt geen prevelen, noch preecken,

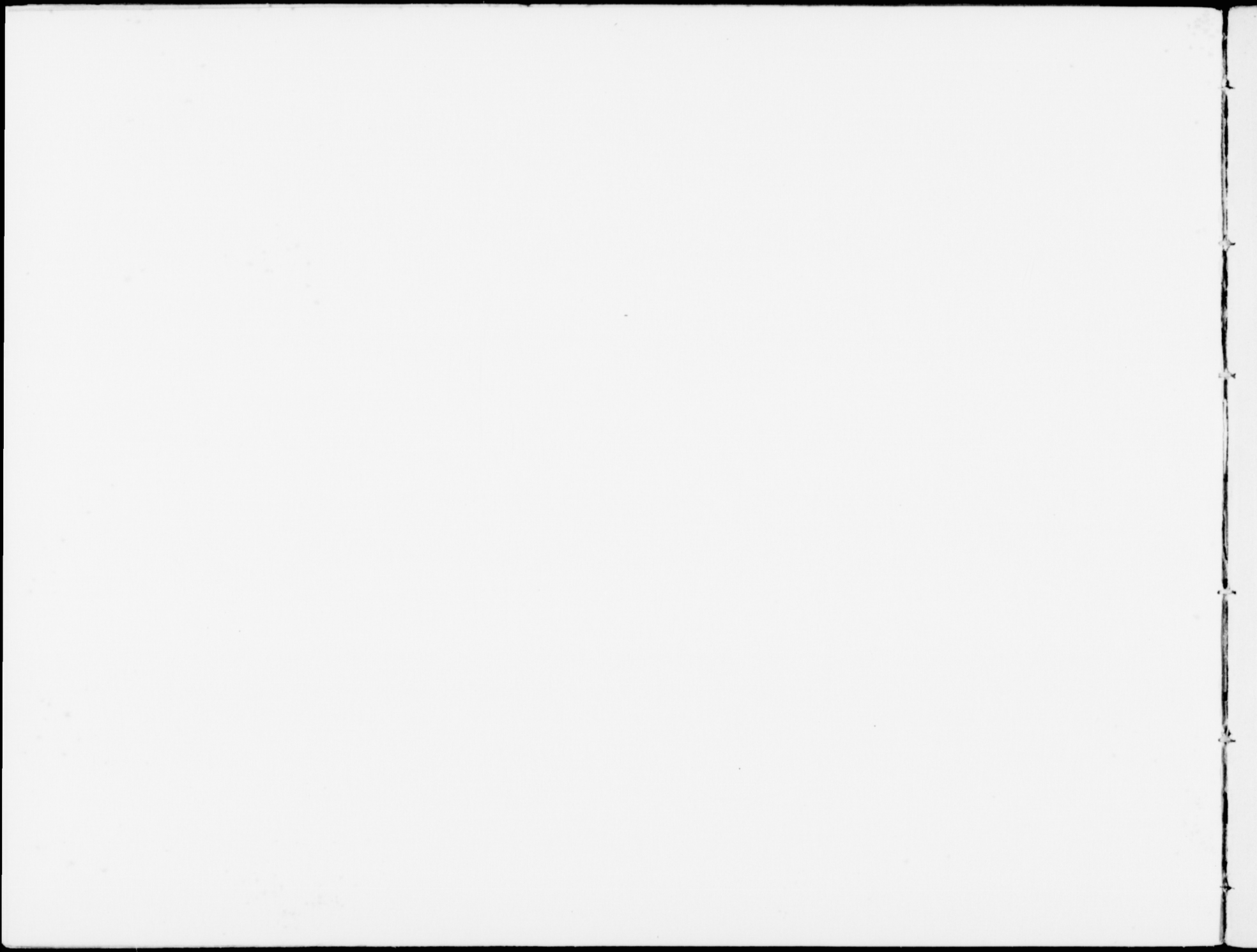
Of anders.

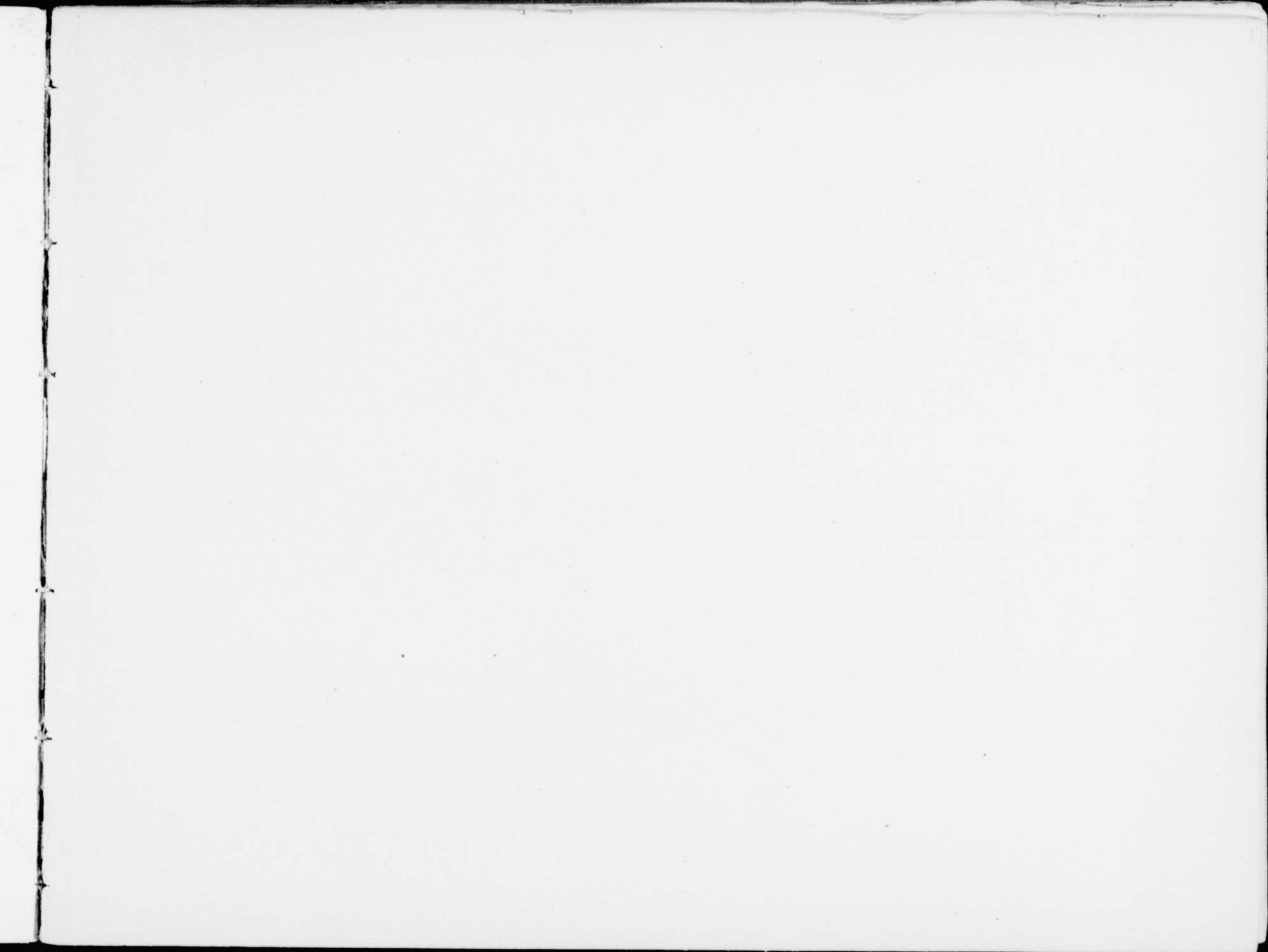
.

Will. Och maerschalck, hou gemak: och wil u toch ontfarmen:

Died. Nu mannen, treckt vry in: treckt voor, ick blijf de leste.

Vos. Iek koom al heimelijck gezwommen door de grachten.
Waer sammelt Egmont nu? hy zou my hier verwachten.
't Is doncker, ick ben nat, en klippertant van kou.

Eg. Weest welkoom, brave borst —
Hoe hebt gy 't met den heer van Aemstel al gebrouwen?

Vos. Zoo geestigh, dat 'er niets aen dezen aenslagh faelt.
De burglary heeft zelf het zeepaert inghaelt,
Met zangen en triomf, als die van Troje deden.
Iek stuurde en hiel het roer; maer

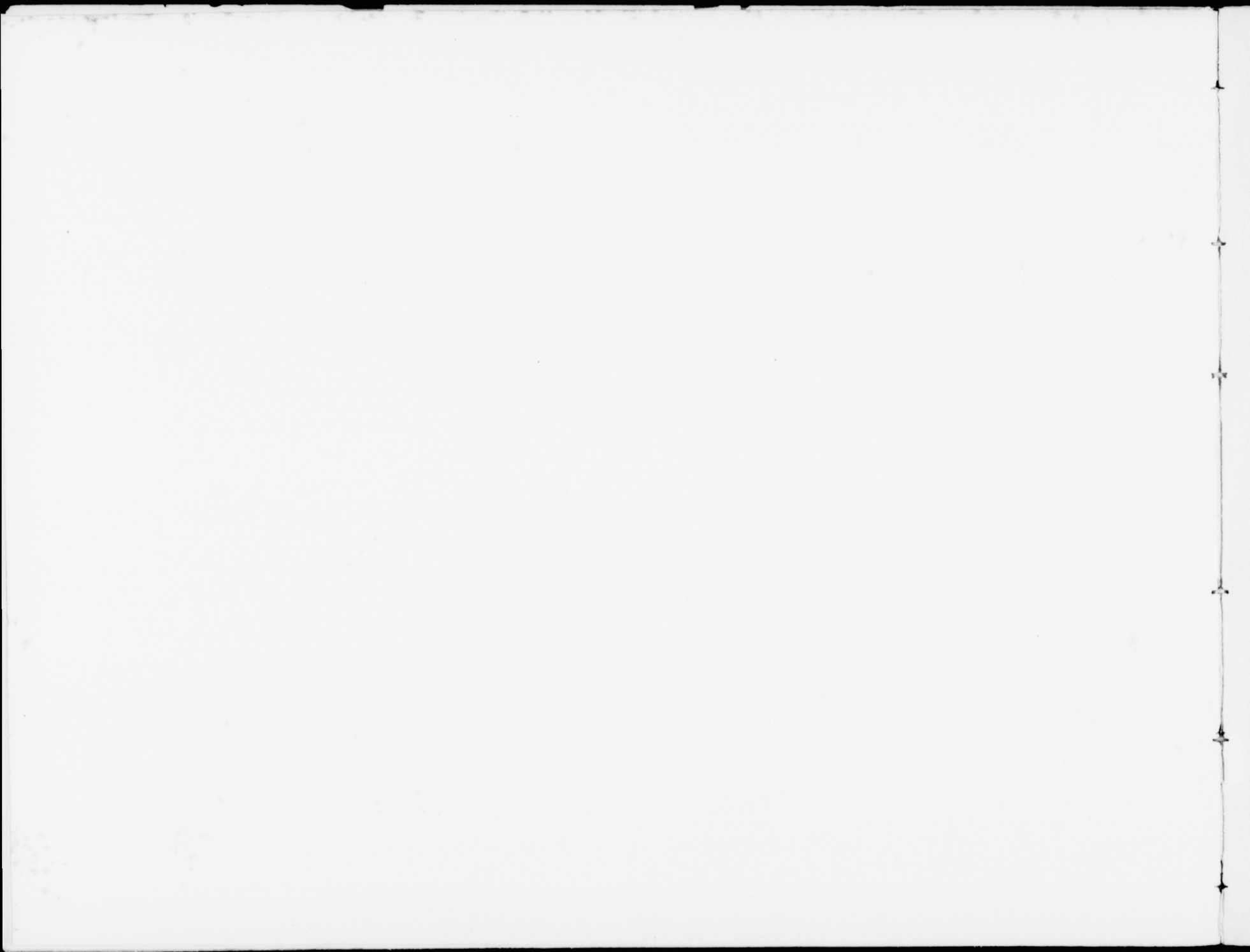
. de bodem slorpste 't nat
Door 't stooten op een' pael, waerdoor een yeder zal
In 't water tot de knie, en vreesde te versticken.
Doch 't leek geraeckte dicht, en stopte wonderbaer
Van zelf; toen broght de hoest ons weder in gevaer;
Had Godt niet zelf verdooft des Amsterdammers ooren
Wij waeren van ons stem en eige keel verraen.

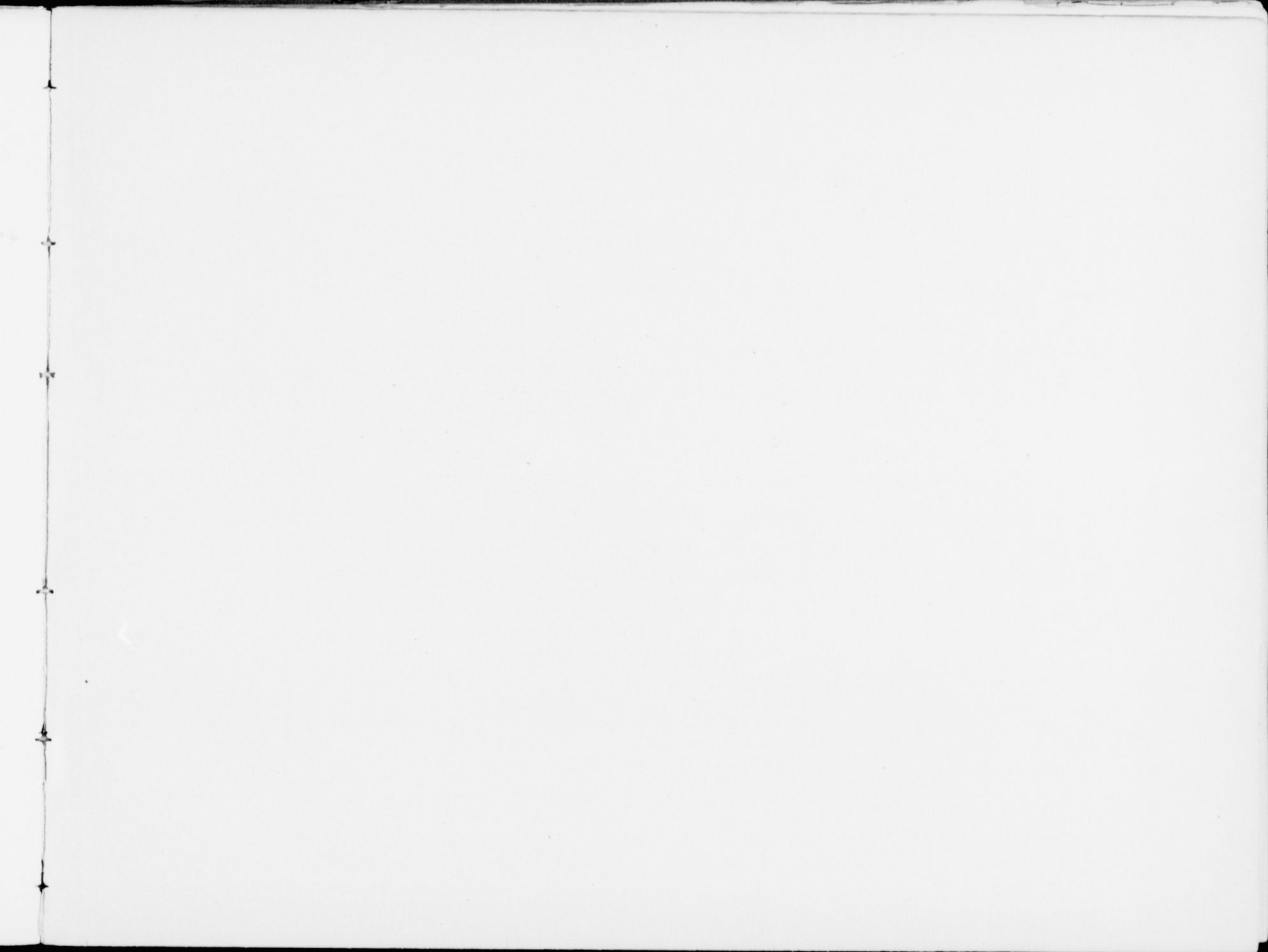
.
Het zeepaert, zwanger van gewapenden, zal gaen
In arbeit, en van vracht, voor 't opgaen van de maen,
Omtrent ter middernacht, verlossen.
Dan zal de laegh

Terstont verneesteren de Haerlemmer poort. —

Eg. De maerschalek wacht op u in 't klooster, al bereit
Terstont met duizent man de muuren in te trecken.

HET DERDE BEDRIJF.

BADELOCH. GIJSBREGHT VAN AEMSTEL.

Ick trock zoo dra niet aen mijn beste en hooghtijts kleeren.
Om in de kerck met al de stadt te triomfeeren

Of raecte in eenen stoel aen 't sluimeren en droomen,
En ben benaeuwt en bang uit mijnen slaep gekomen.

Gijs. Mijn halve ziel, wat's dit? hoe zietge zoo beschreit?

Bad. Ick heb in mijnen slaep yet schrickelijx vernomen.
Een droom bezwaert mijn hart:

Gijs. De droomen zijn bedrogh.

Bad. Nicht Machtelt, dochtime, stont voor mijne ledekant.

.
Zij schudde 't hoofd.

. en borst in 't ent dus uit:

Onnoosle, zijtge nu van vyanden ontslaghen?

. op op, het is geen tijt

Van slaepen: het is tijt naer andere gewesten

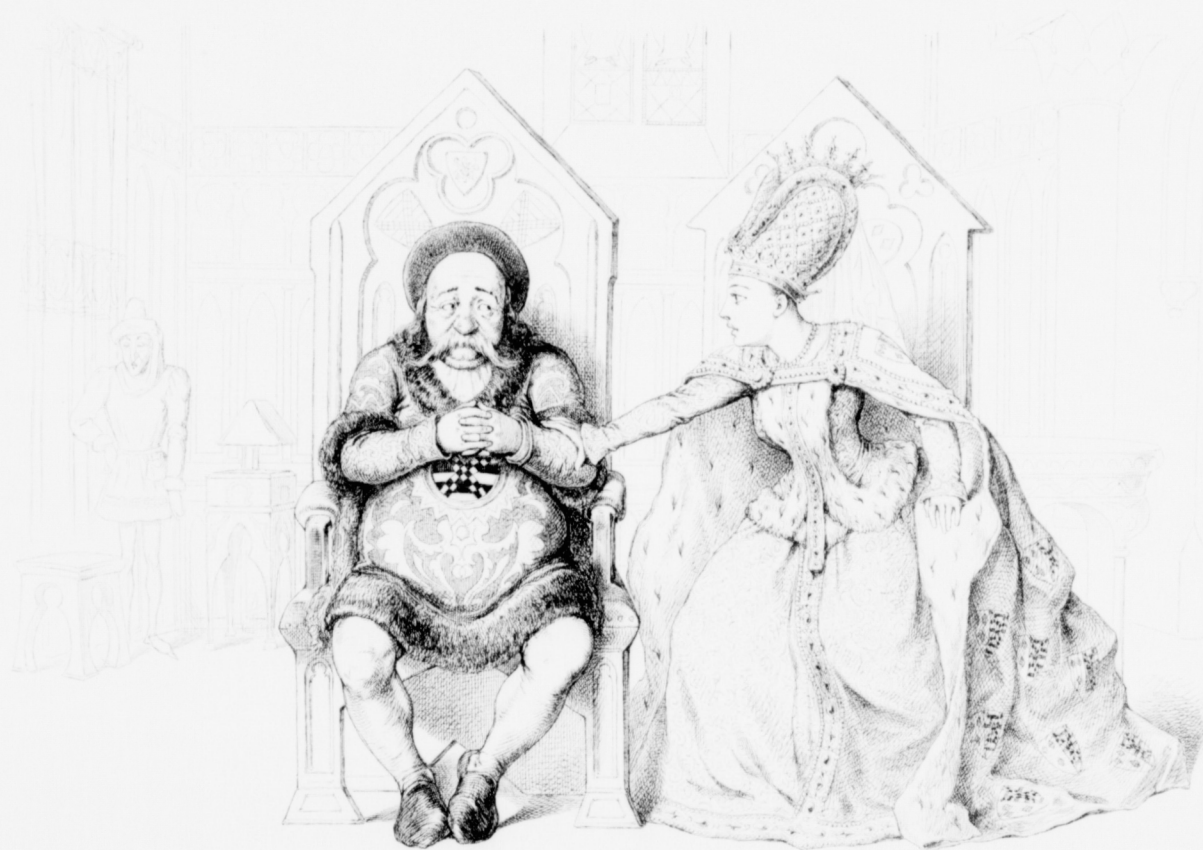
Te vlieden van dit huis. De vyant heeft de vesten.

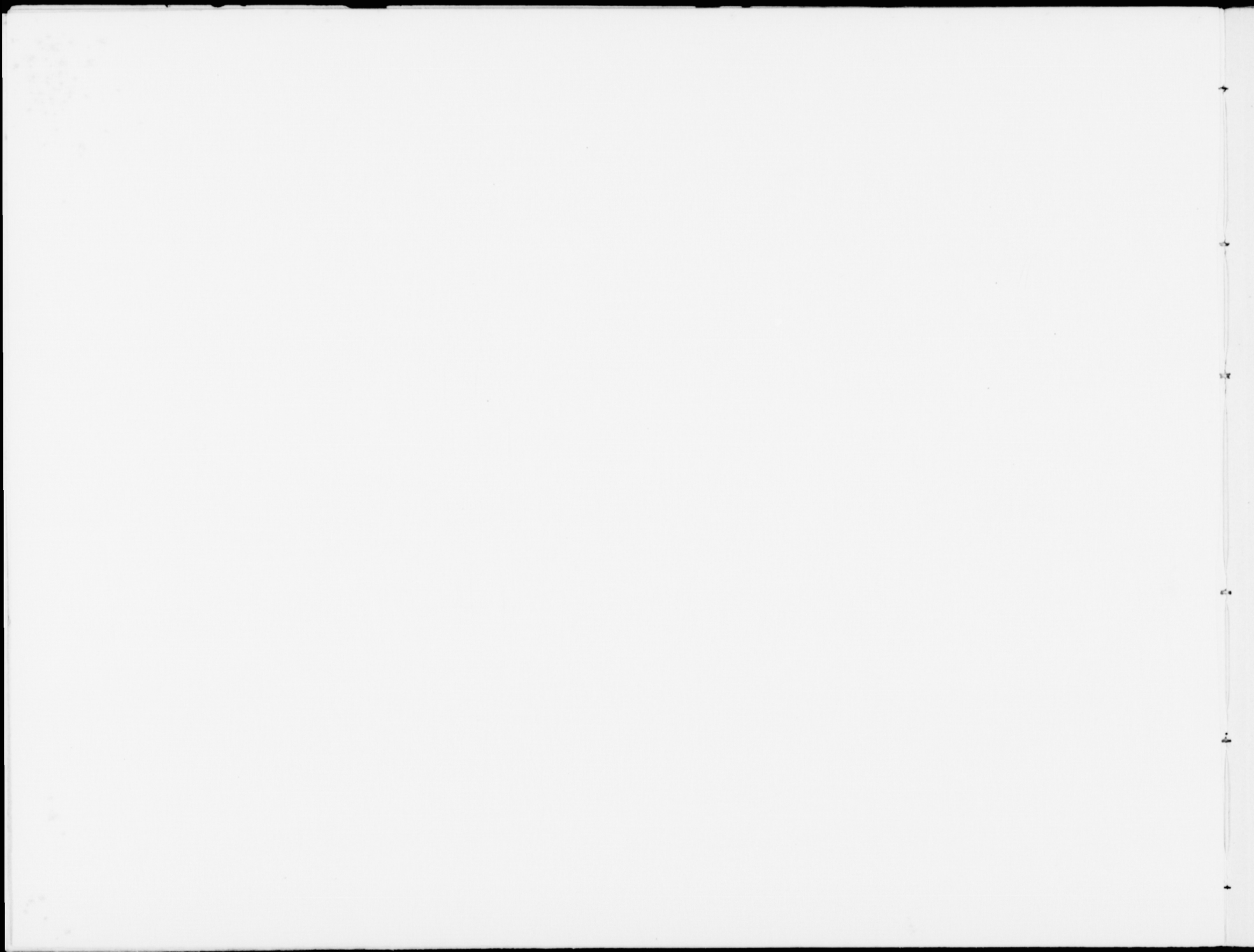
De zeestadt staet in brant: het is met haer gedaen.

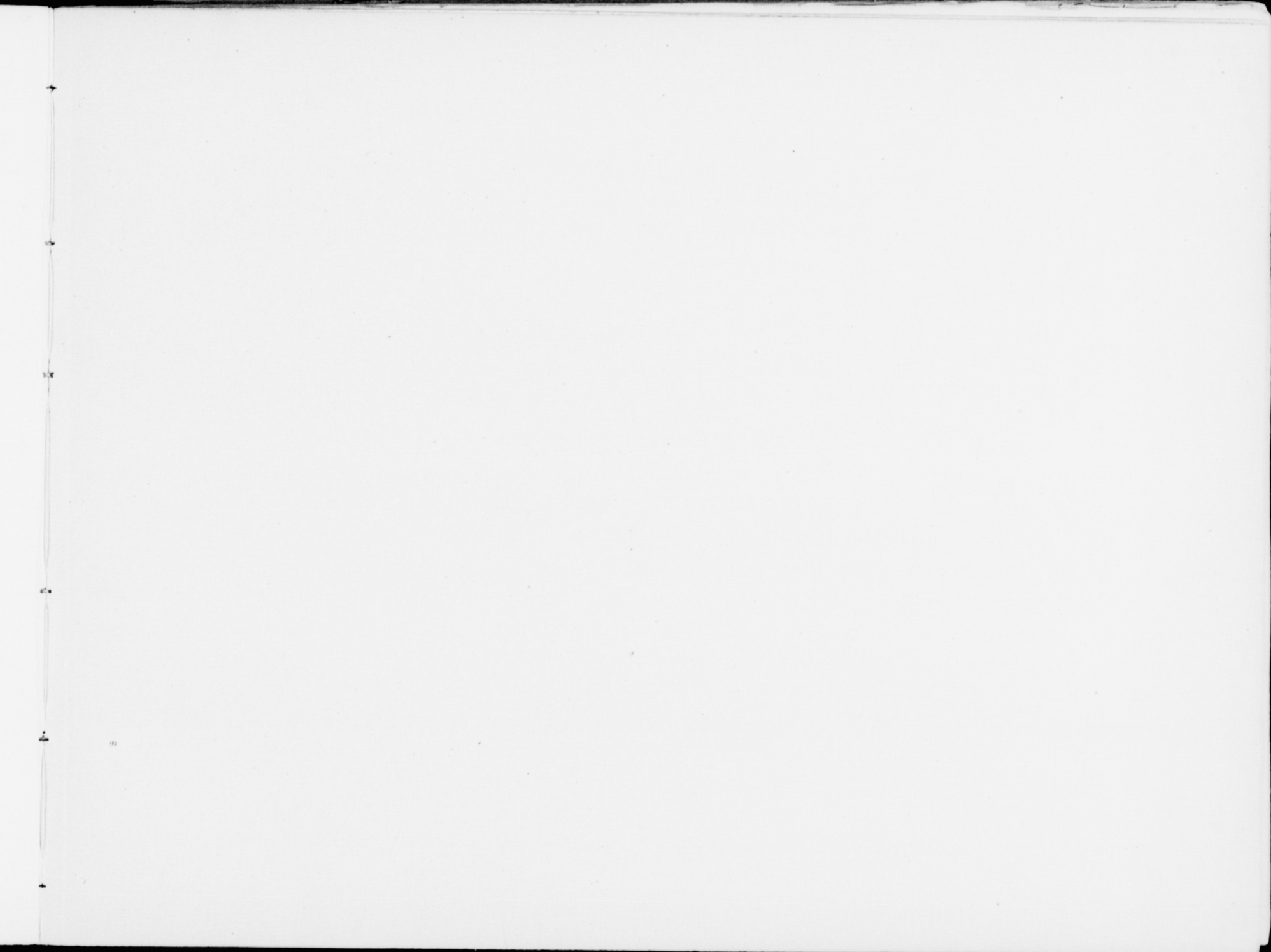
Gijs. 't Is loutere ydelheit, die zich het brein verbeelt.

Bad. Och of het ydel waer! ick heb mijn uur verslaepen.

Om naer de kerck te gaen, 't is spade.

Pet. Wapen, wapen.

Bad. Ik hoor onraet, och ick zorgh mijn droom is al te waer.

Pet. De vyant is in stadt.

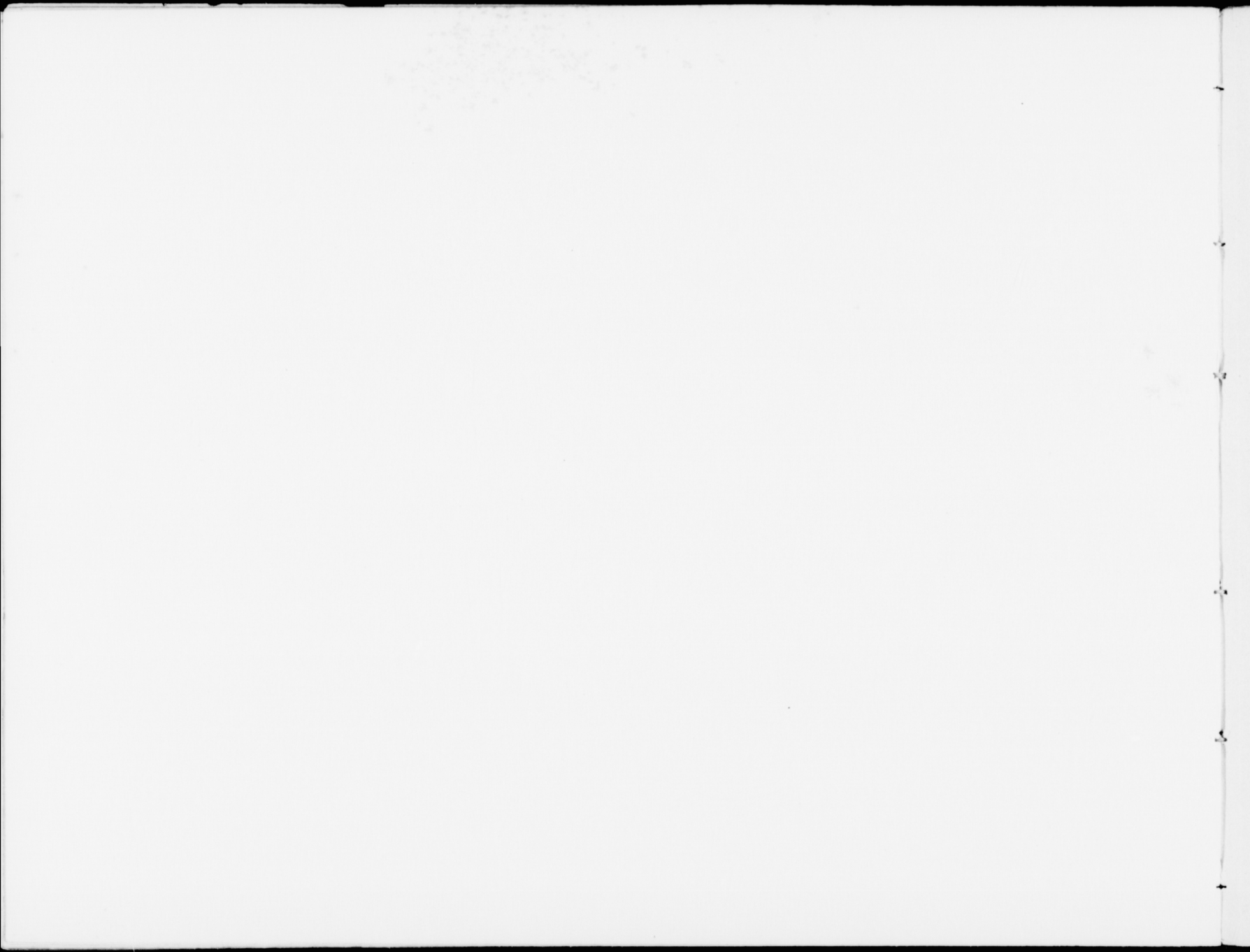
Het is met Amsterdam en zijne hooge wallen

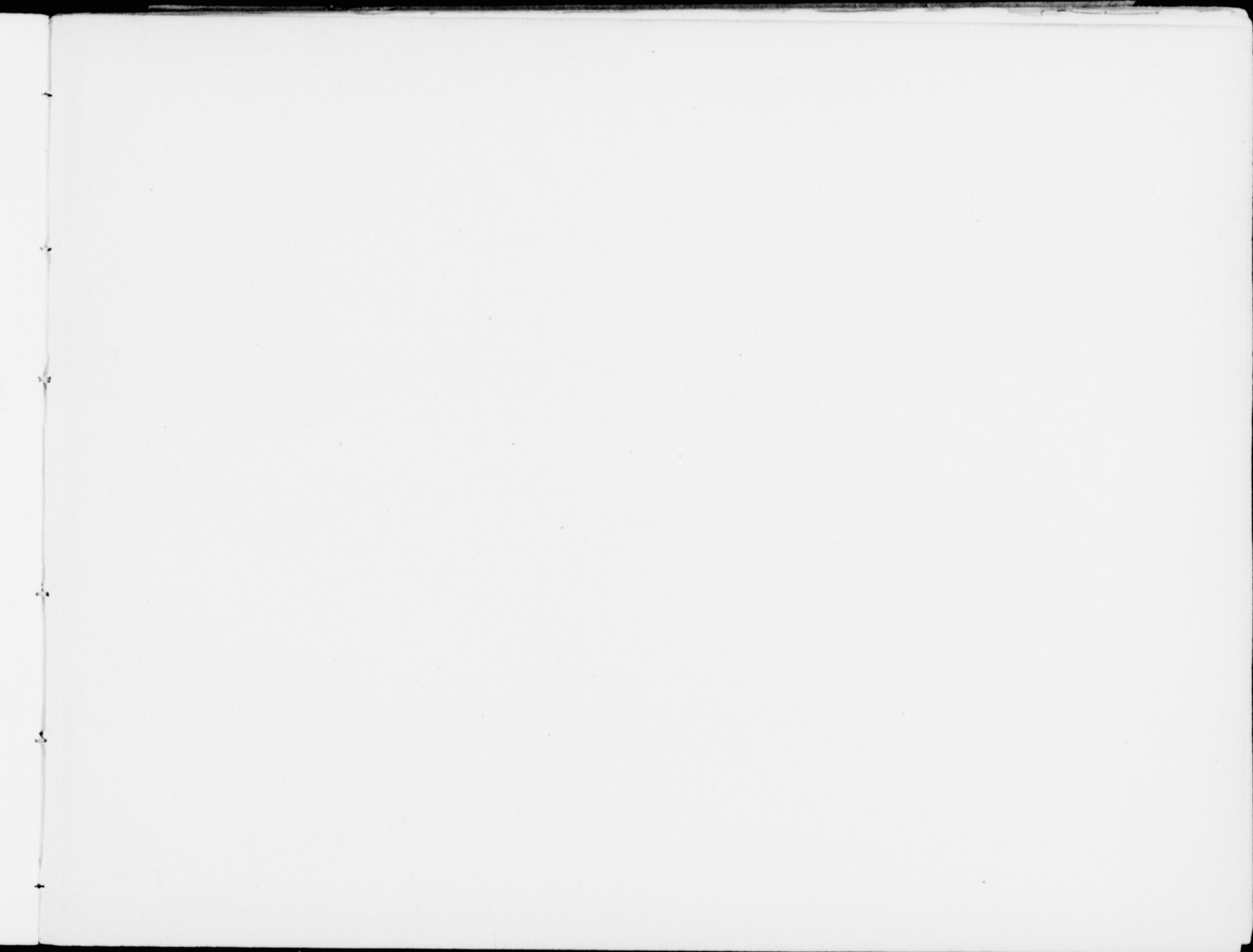
Gedaen:

Het leger treckt vast in met duizenden.

Bontg. Mijn heer, 't is vechtens tijt.

HET VIERDE BEDRIJF.

GOZEWIJN VAN AEMSTEL. KLAERIS VAN VELZEN. REY VAN KLAERISSEN.

Het loopt met Amsterdam, gelijk gy hoort, ten ende,
En wy verwachten deel aen d' algemeene elende.
Voor my, 'k ben out en traegh; my voeght niet dat ick vlie;
Zoo veele moeiten is dit leven my niet waardigh.
Maer gy, mijn dochter, wien het leven beter lust,
En in het bloeienst zijt van uwe jonge jaeren,
Zet gy 't op vlughten aen.

Klaer. Och, vader Gozewijn! waer zietge my voor aen?

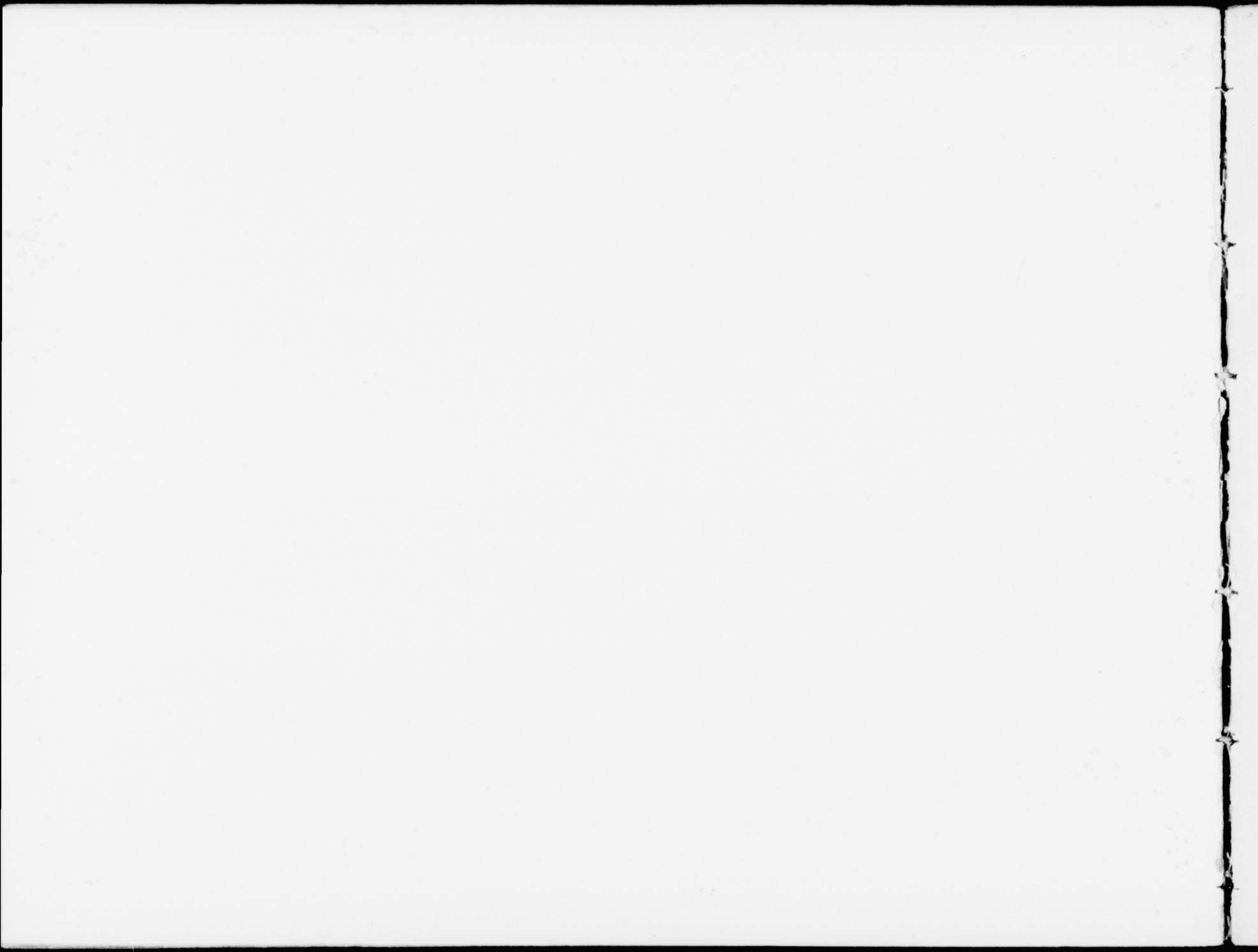
'k Verlaet u nimmermeer. Rey. Dit outer is ons wijck.

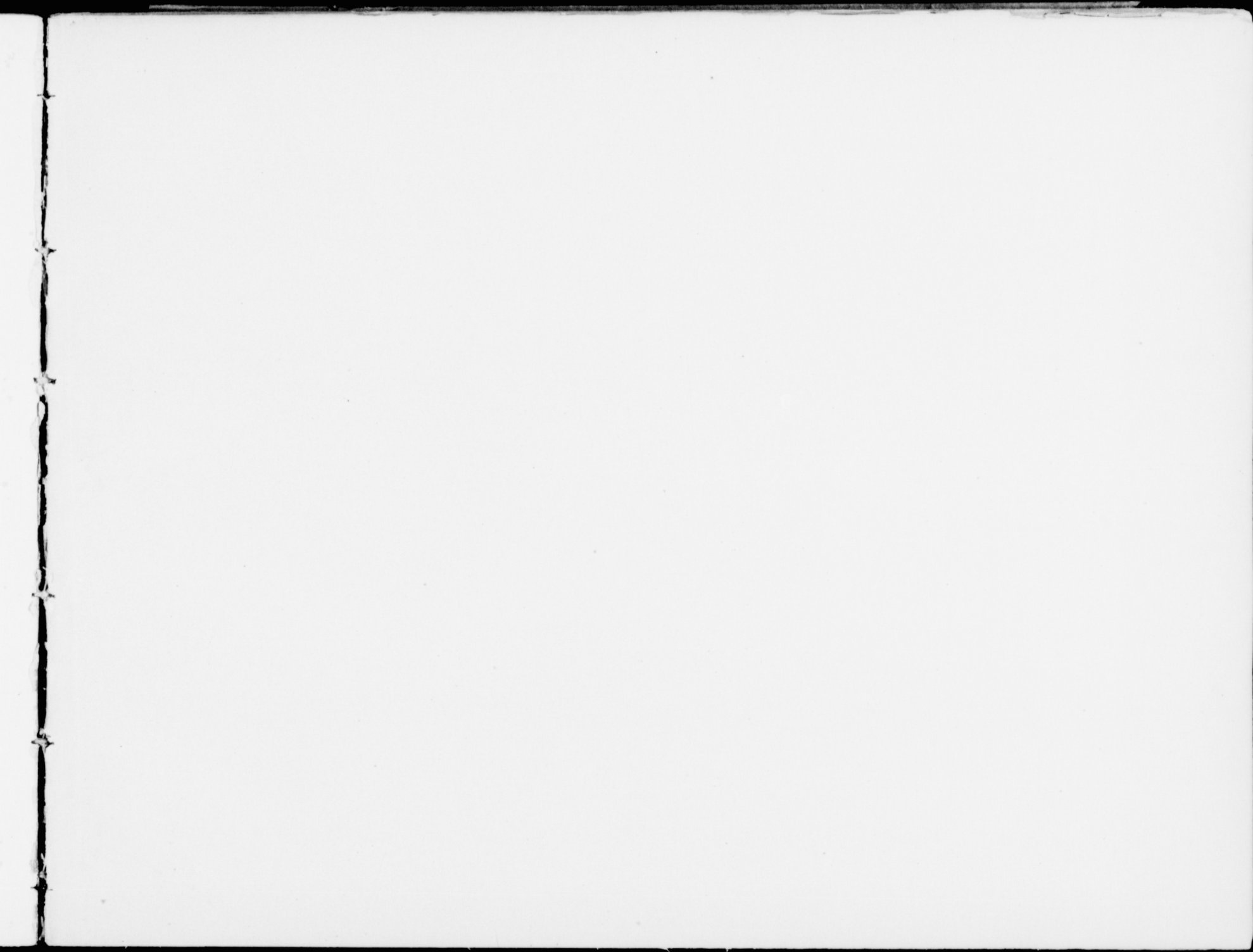
Goz. Nu kinders, zet u hier, en dat een yder non

Met my den lofzang zing van ouden Simeon.

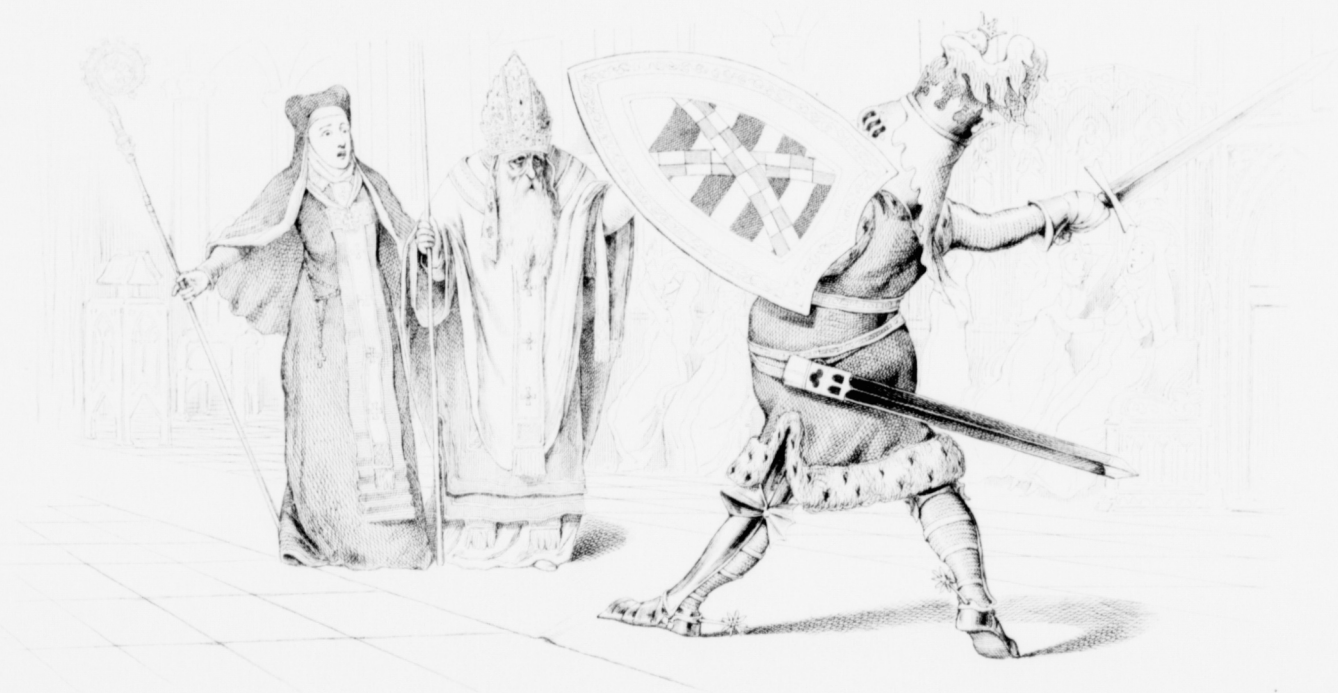
(ZANG VAN DE REY).

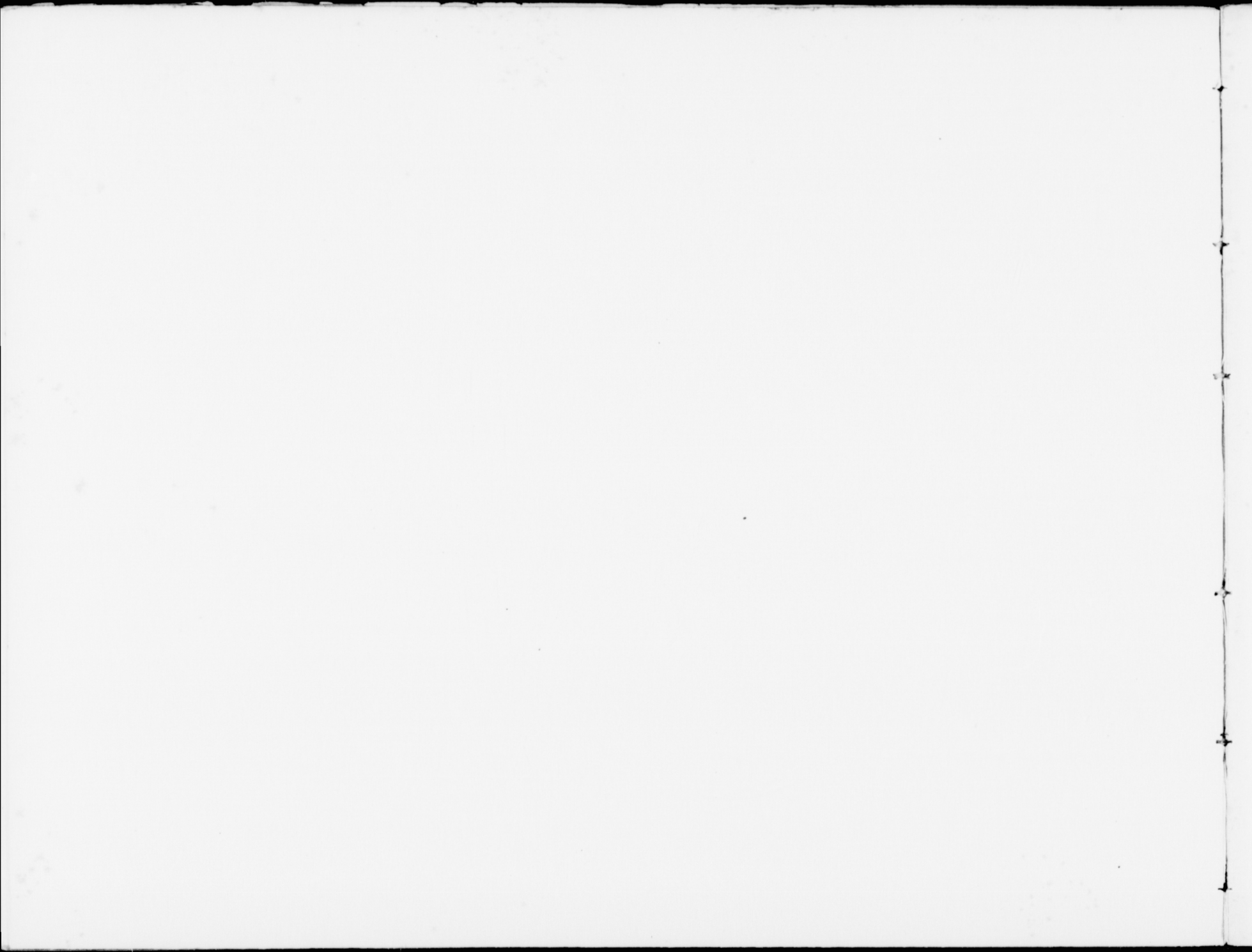

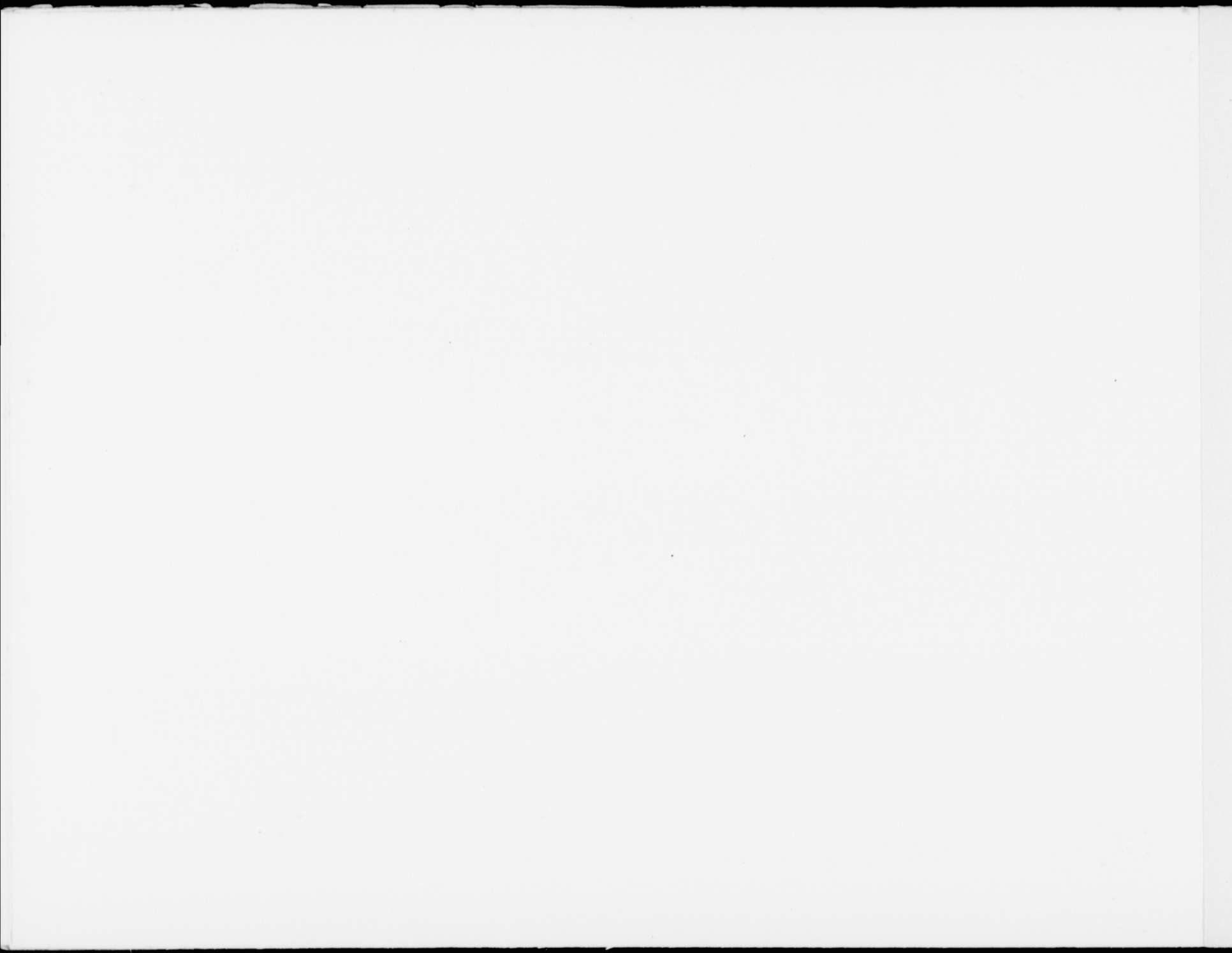

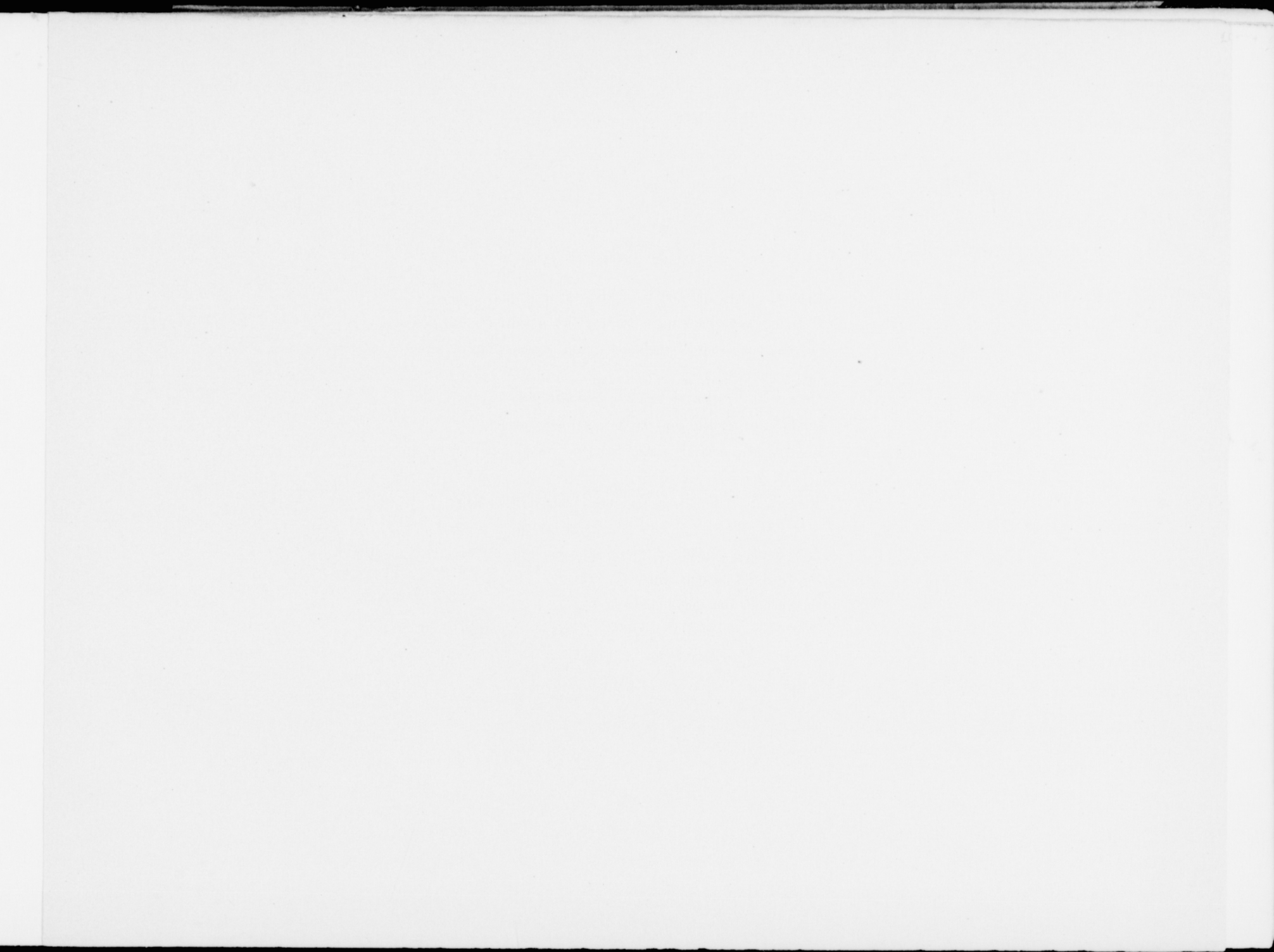
Gijs. Dat Godt u allen spaere, is 't hier noch tijt van zingen!
De vyant zackt vast neêr, om 't klooster te bespringen.

BADELOCH. ARENT VAN AEMSTEL.

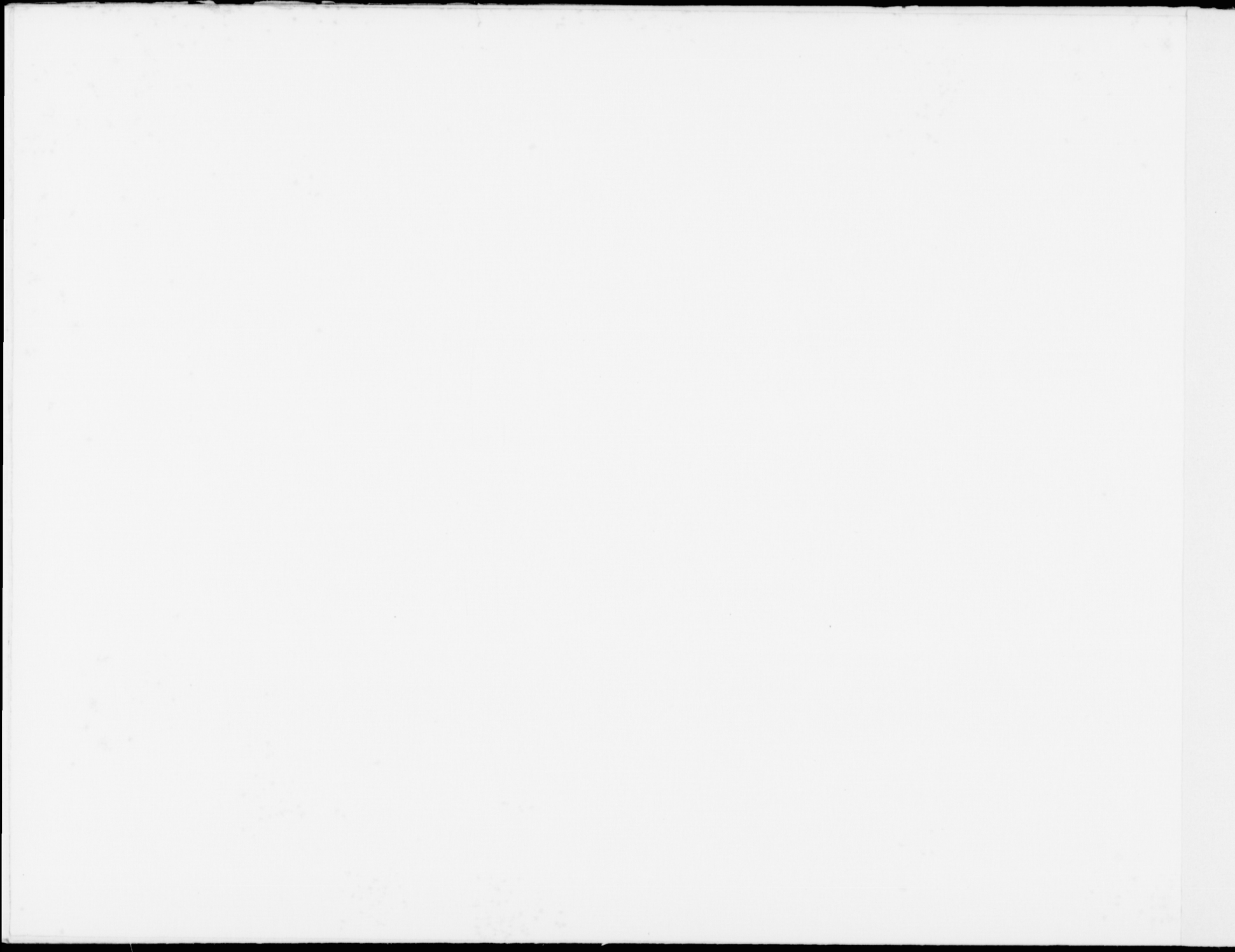
Heer Broeder, wel wat's dit? hoe keertge dus alleen!
O Godt, waer blijft mijn heer? is hy gebleven? Ar. Neen.
Ick liet hem voor 't stadthuis gezont en noch in 't leven.

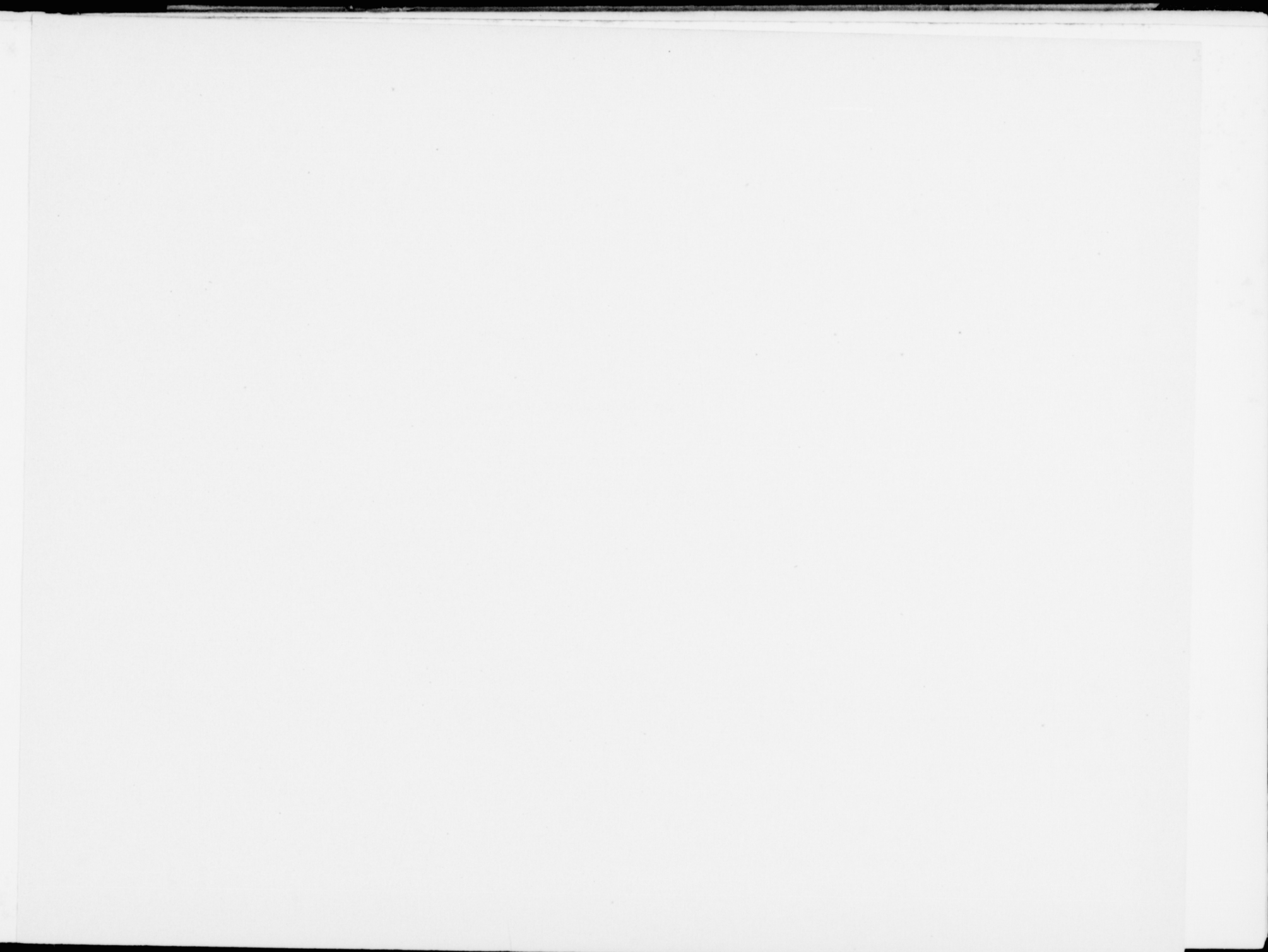
.
Men zagh de doën gestroit langs burreghwal en straeten,
De lijcken groeien aen, en leggen onder een,
Het aenzicht naer de straet gekeert, of op hun ruggen.

.
d'Altaeren en het koor zijn opgehoopt met dooden,
de kaerssen op 't altaer
Zijn zommigen gebluscht, en zommigen die blaecken.
De kerreckschenners woèn
En vechten om den buit.

Bad. Wat hoor ick hier al leeds! hoe voel ick my zoo naer!

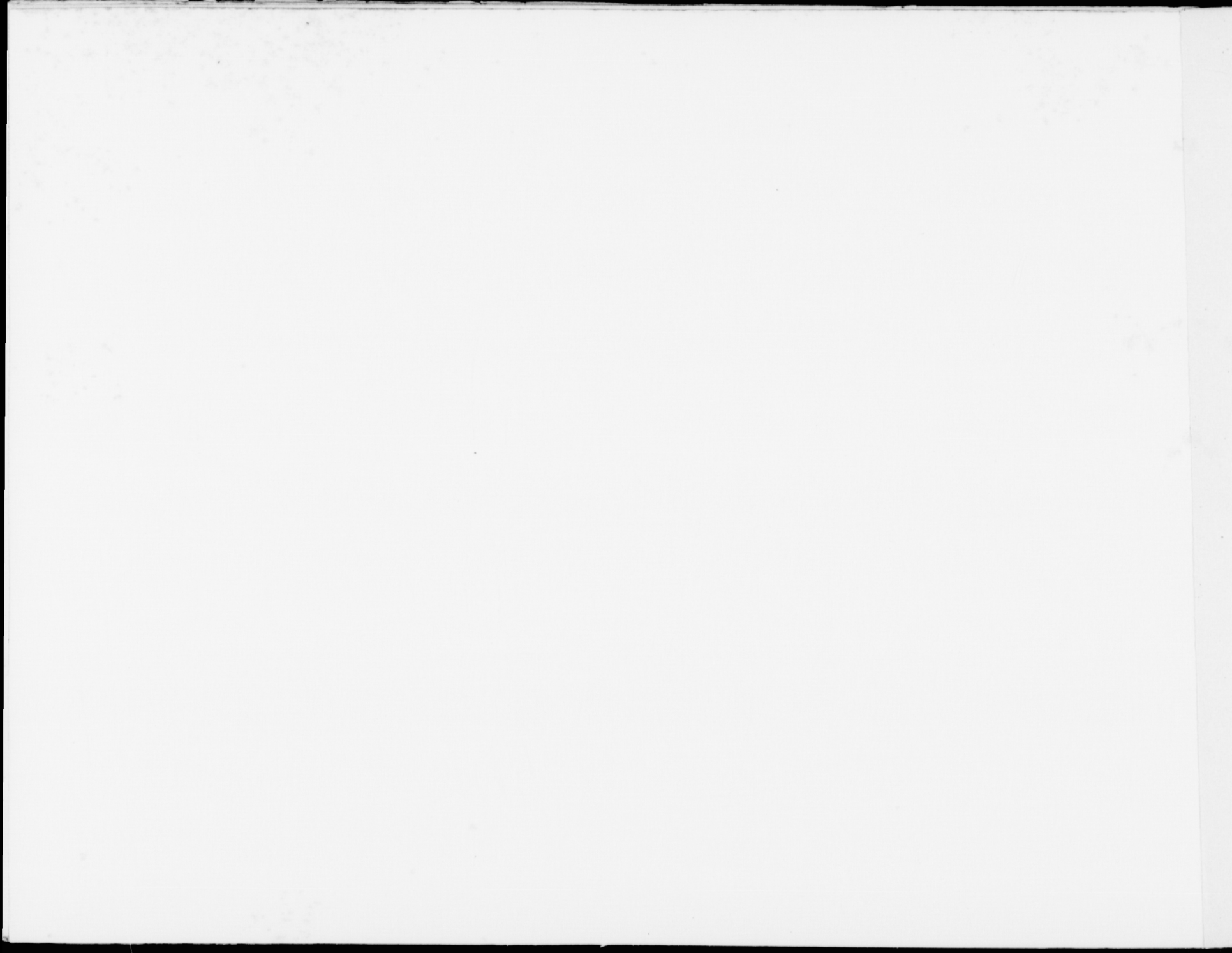

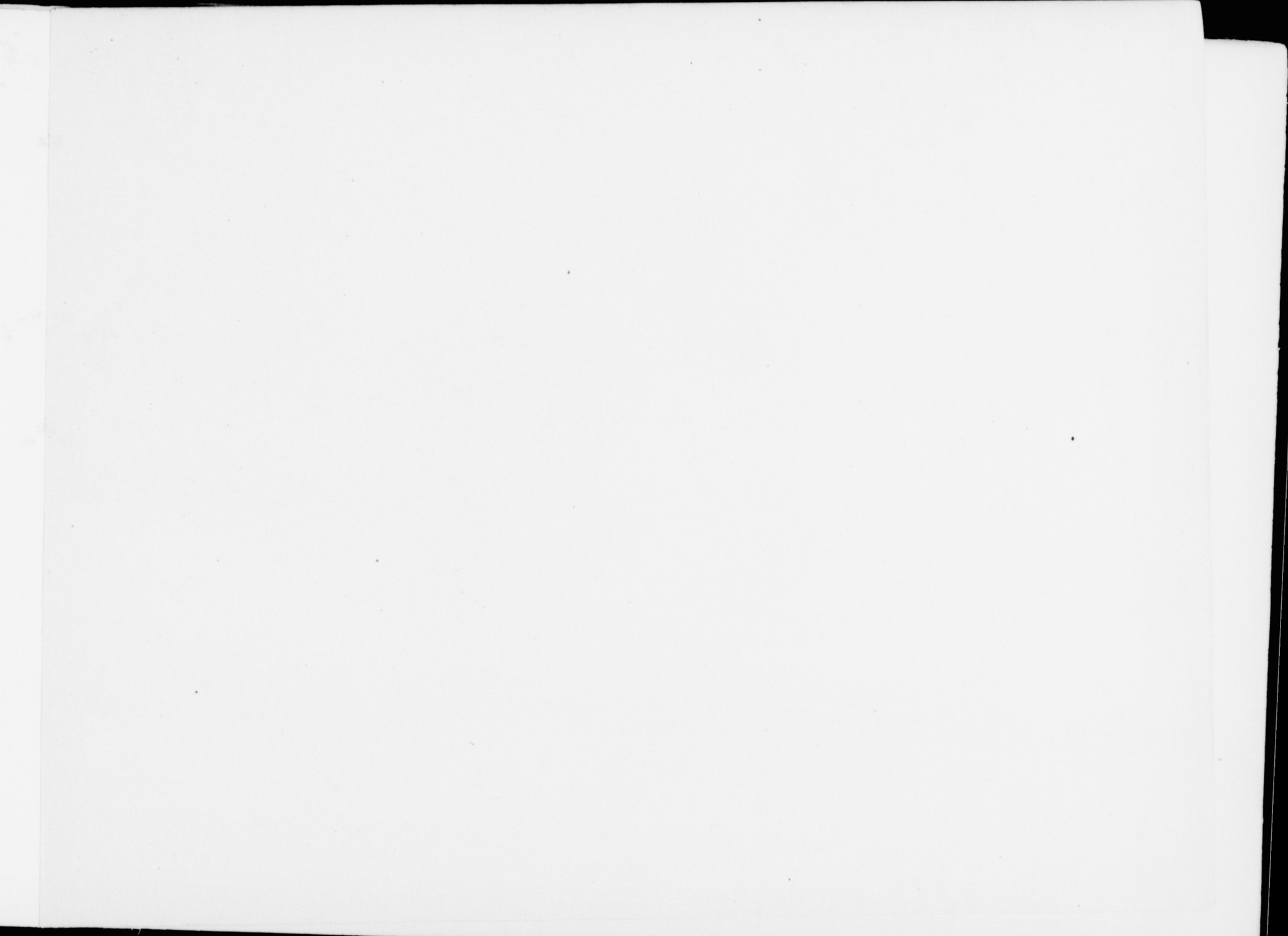

REY VAN EDELINGEN. BADELOCH.

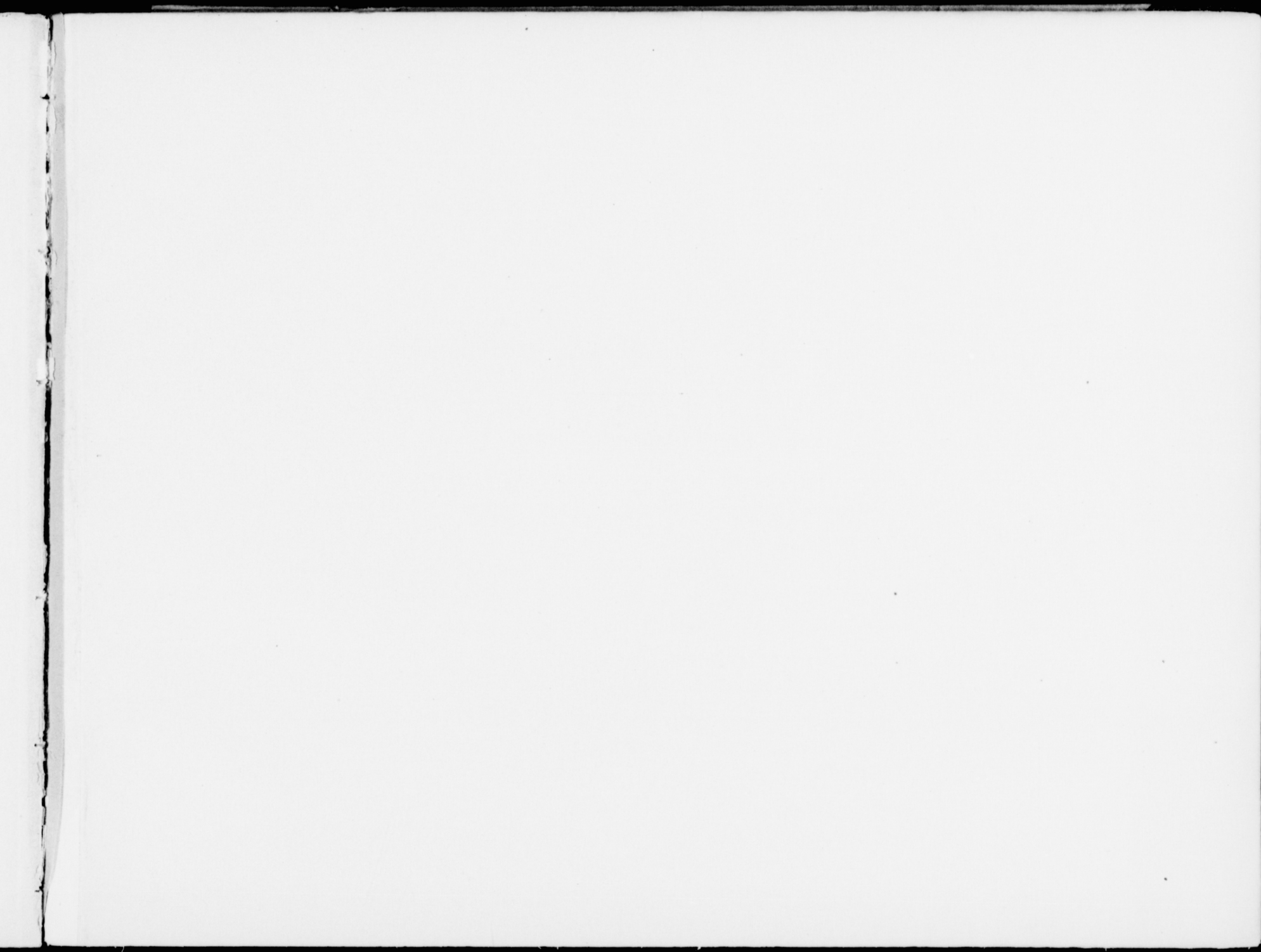
Zoo treurt nu Aemstels vrou,
En smilt, als sneeuw, van rou.

De Kersnacht lagh in stucken.

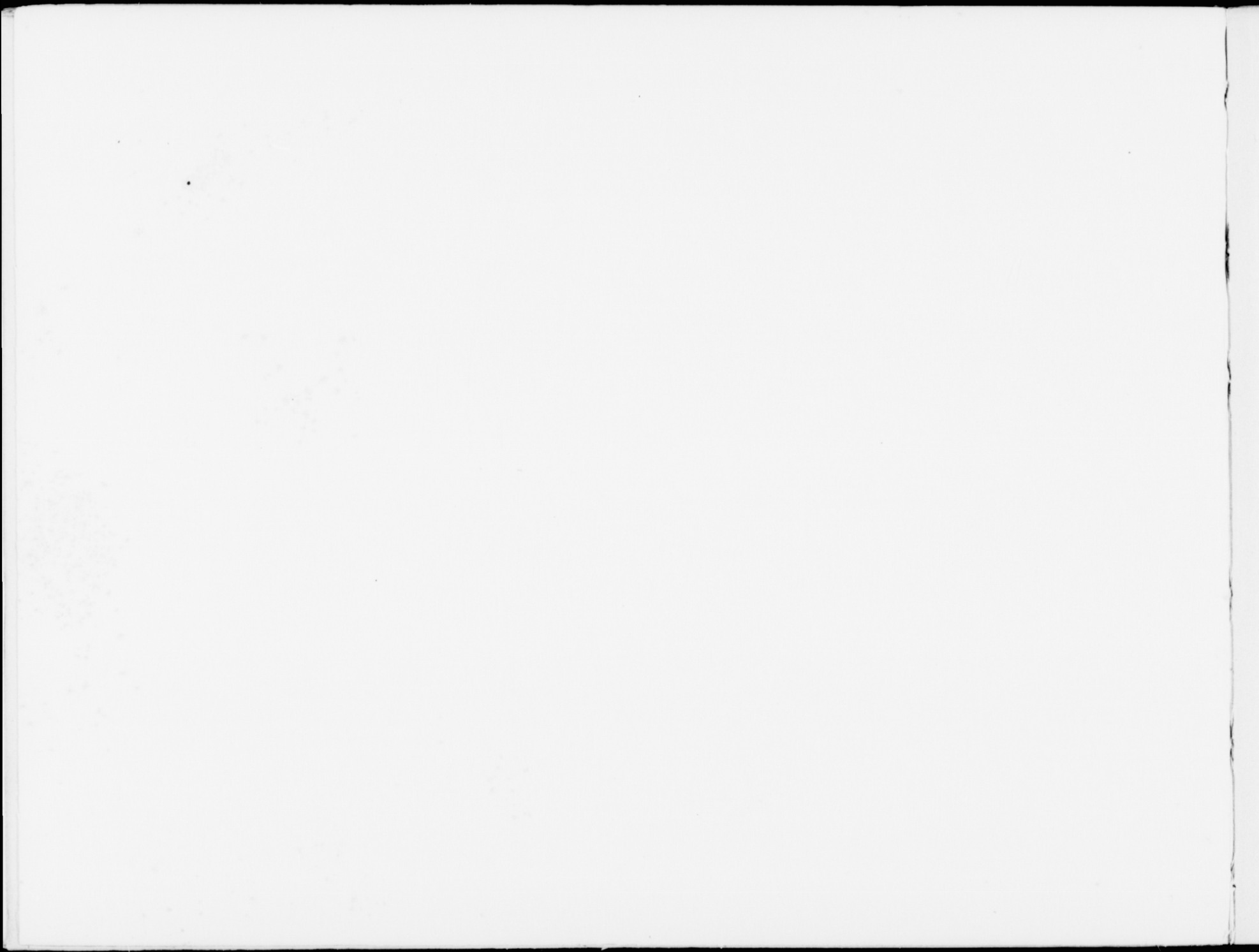
HET VIJFDE BEDRIJF.

GIJSBREGHT VAN AEMSTEL. BADELOCH.

Myn lief, hoe hebtge dus uwe oogen uitgekreten?

Bad. Nu gy behouden zijt, is al mijn leet vergeten.

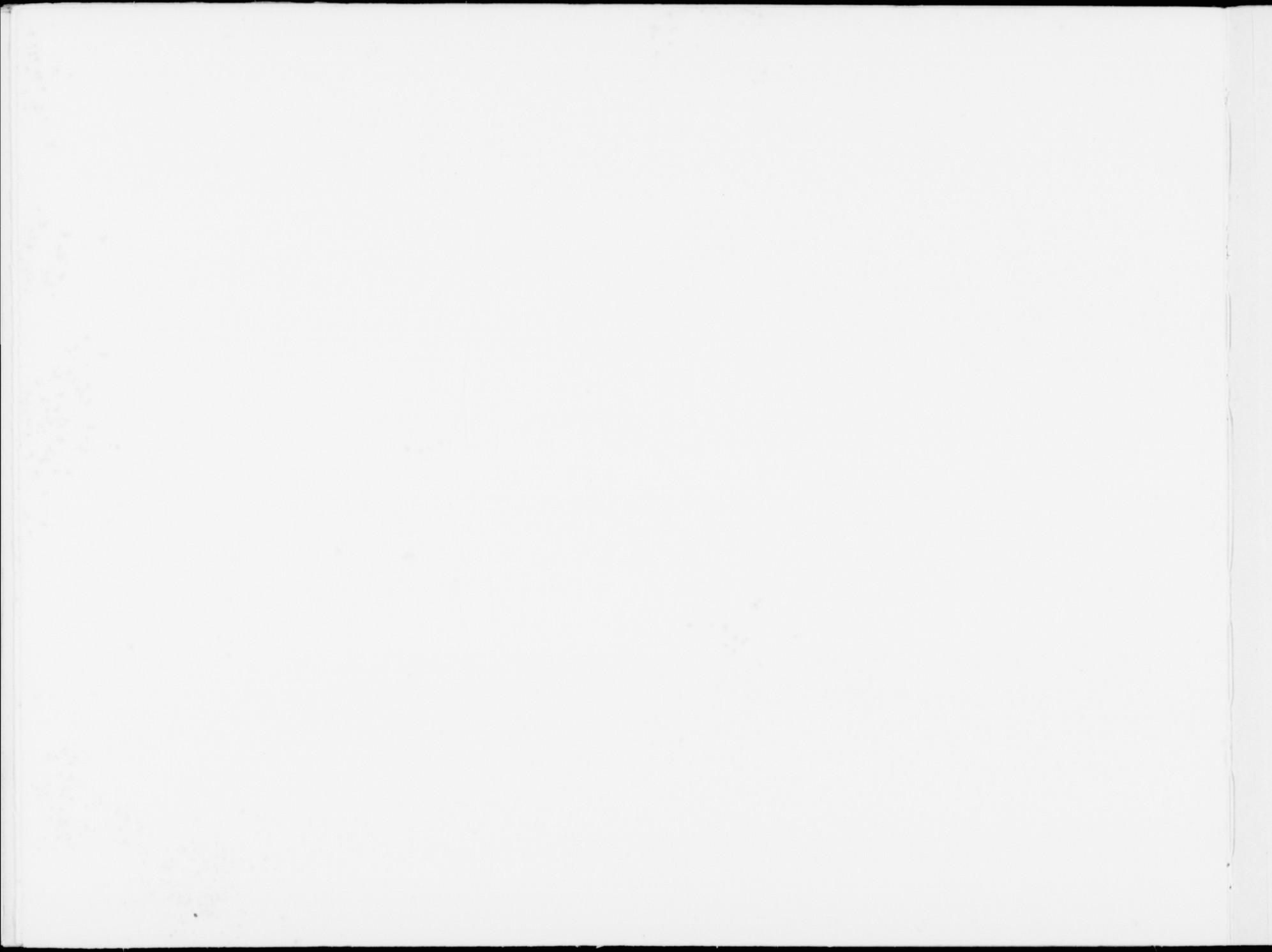
Bode. Most ick den Bisschop noch zien sterven en d' abdisse?

Och vader Gozewijn! Och, reine maeght Klaerisse!

Gij. Hoe is het mogelijk dat gy 't hebt kunnen zien?

Bode. 't Is mooghlijk, guntge my dat ick u daer op dien.

DE HEER VAN VOOREN MET DEN TROMPETTER. GIJSBREGHT VAN AEMSTEL.

Mijn heer, uw ongeluck is ons van harte leet,

Wy staen voor deze graft tot storremen gereet,

't Waer tijt en meer dan tijt, dat gy u kort beraede

En gaeft het huis voort op, met hope van genade.

Gijs. 't Is mijn gewoonte niet te bidden om gena.

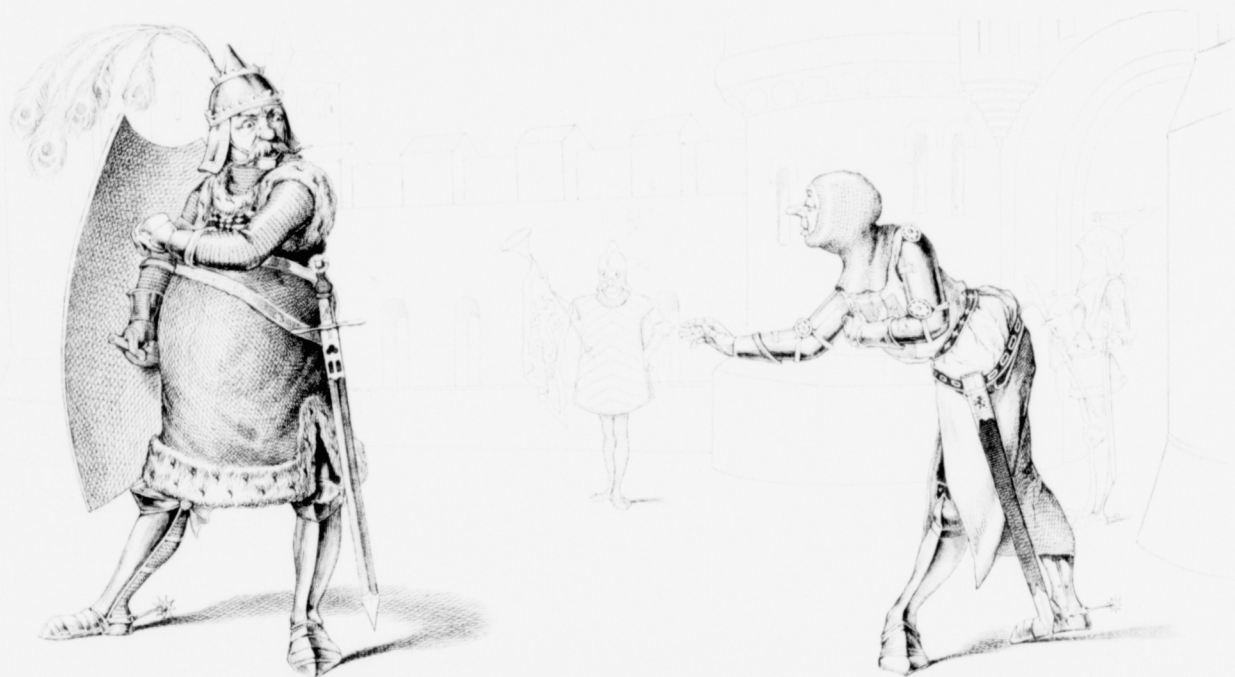
Vooren. 't Is wijsheit dat men zich uit noot te buiten ga,

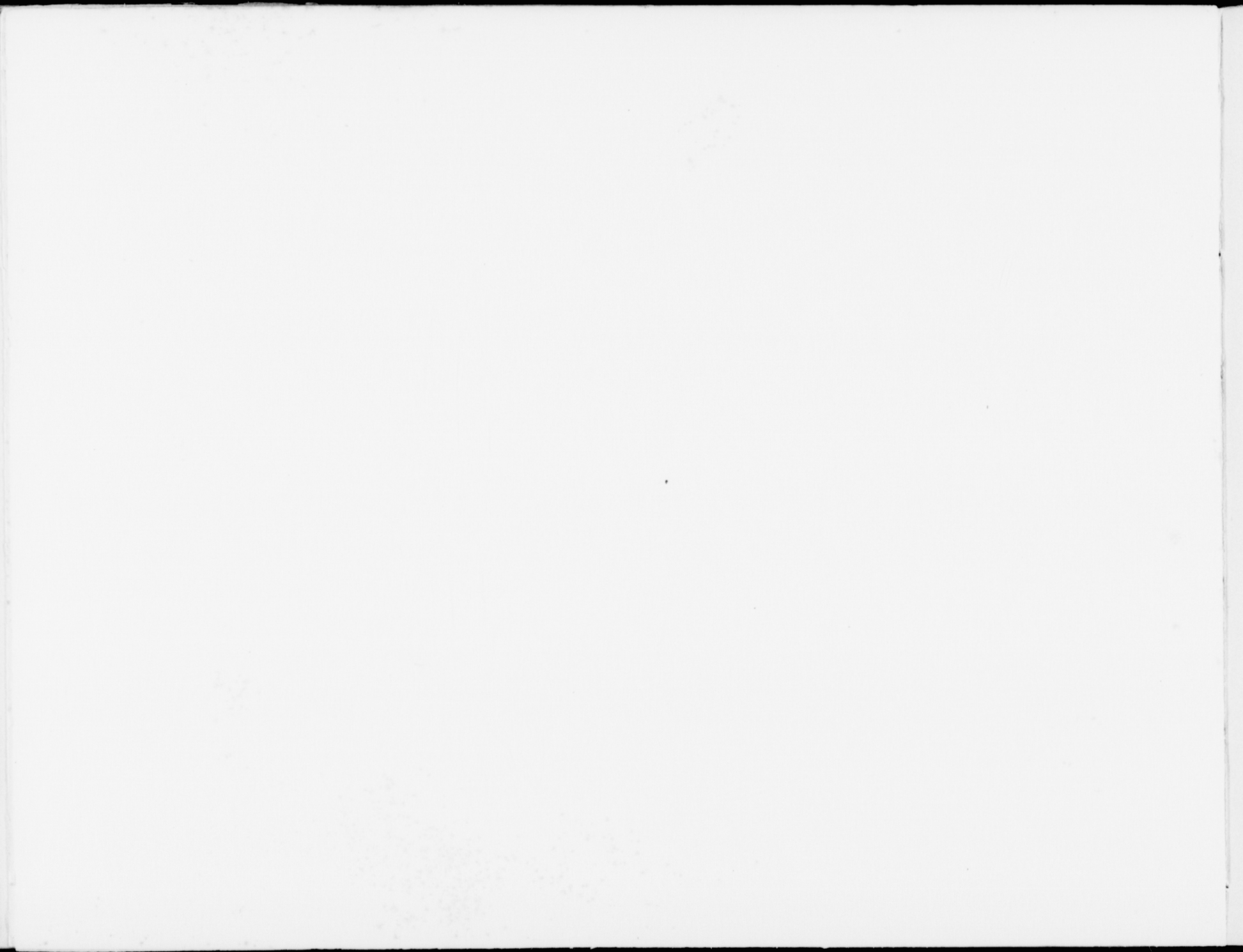
En zijn gewoonte staecke.

Daer niet gewonnen wort is 't ydel dat men strijt.

Gijs. Een krijgsman wint genoeg, al wint hy niet dan tijt.

Vertreck. —

Rafaël. O Gysbreght, zet getroost uw schouders onder 't kruis,

. 't is al vergeefs dit huis

Verdaedight; hadden wy 't in ons behoed genomen,

Het waer met Amsterdam zoo verre noit gekomen.

Al leght de stadt verwoest

Zy zal met grooter glans uit asch en stof verrijzen:

De Hollantsche gemeent zal, eer dry hondert jaer

Verloopen, zich met maght van bontgenooten stercken

En schoppen 't Roomsche altaer met kracht uit alle kercken.

.....

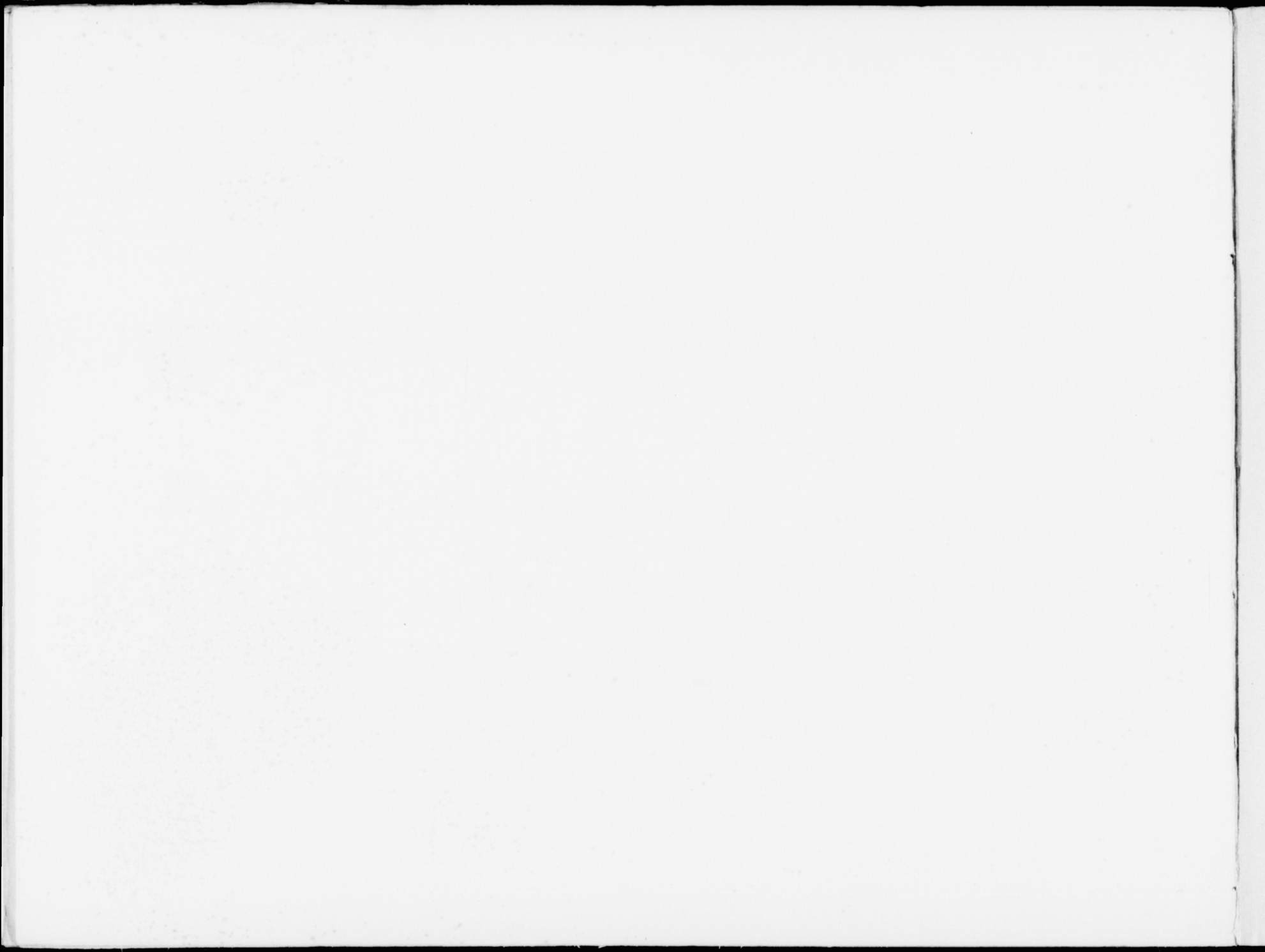
Verheft uw stadt haer kroon tot aen den hemel toe.

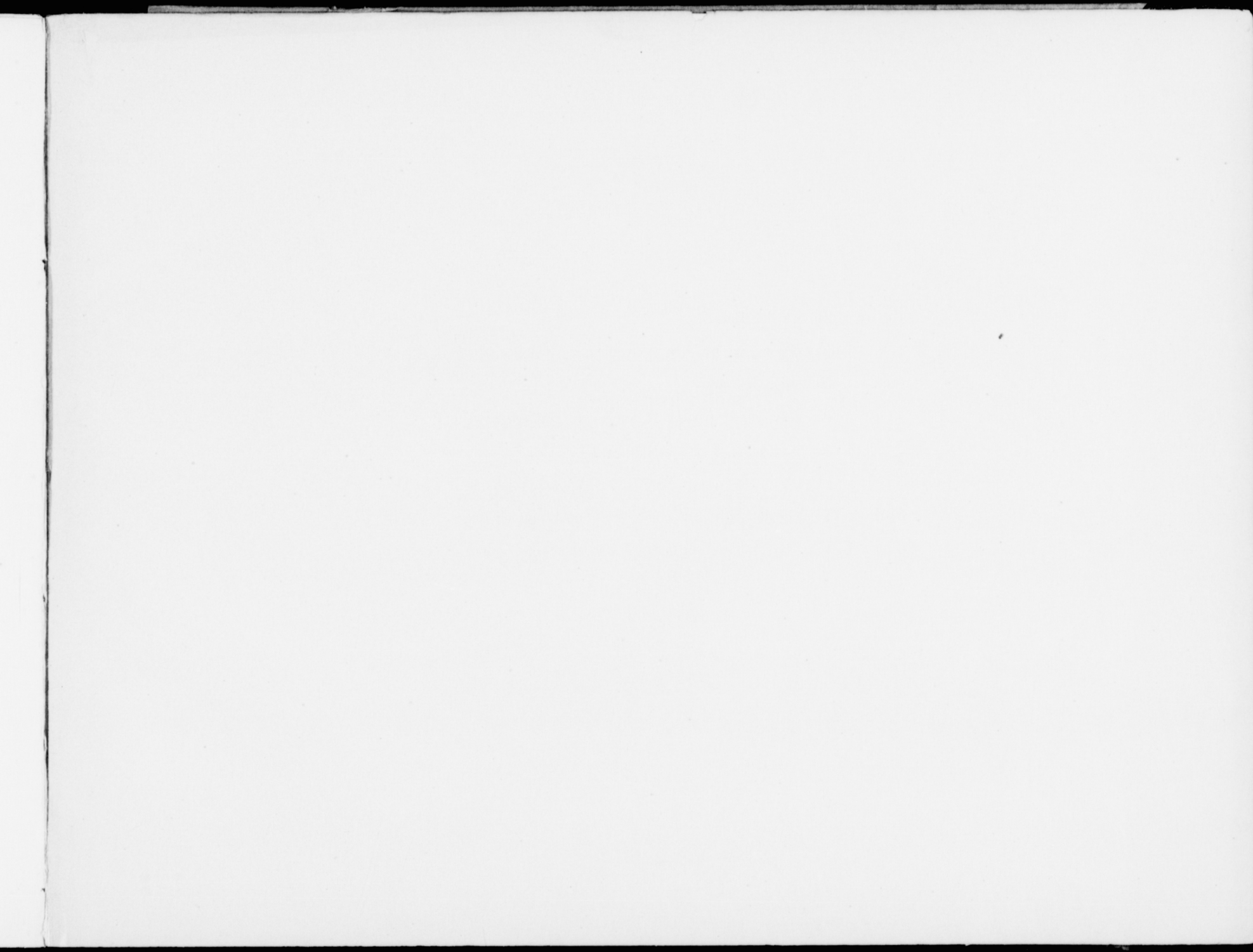
.....

Dus geef u haestigh scheep: 't is tijt,

Godts wil is, dat gy treckt naer 't vette lant van Pruissen.

Peter. Zijt gy dat Rafael?

Wy volgen op uw licht; wy zien 't is Godts besluit.

Gijs. Nu buigh ick my

En legh hier 't harnas af, hier baet geen tegenweer:

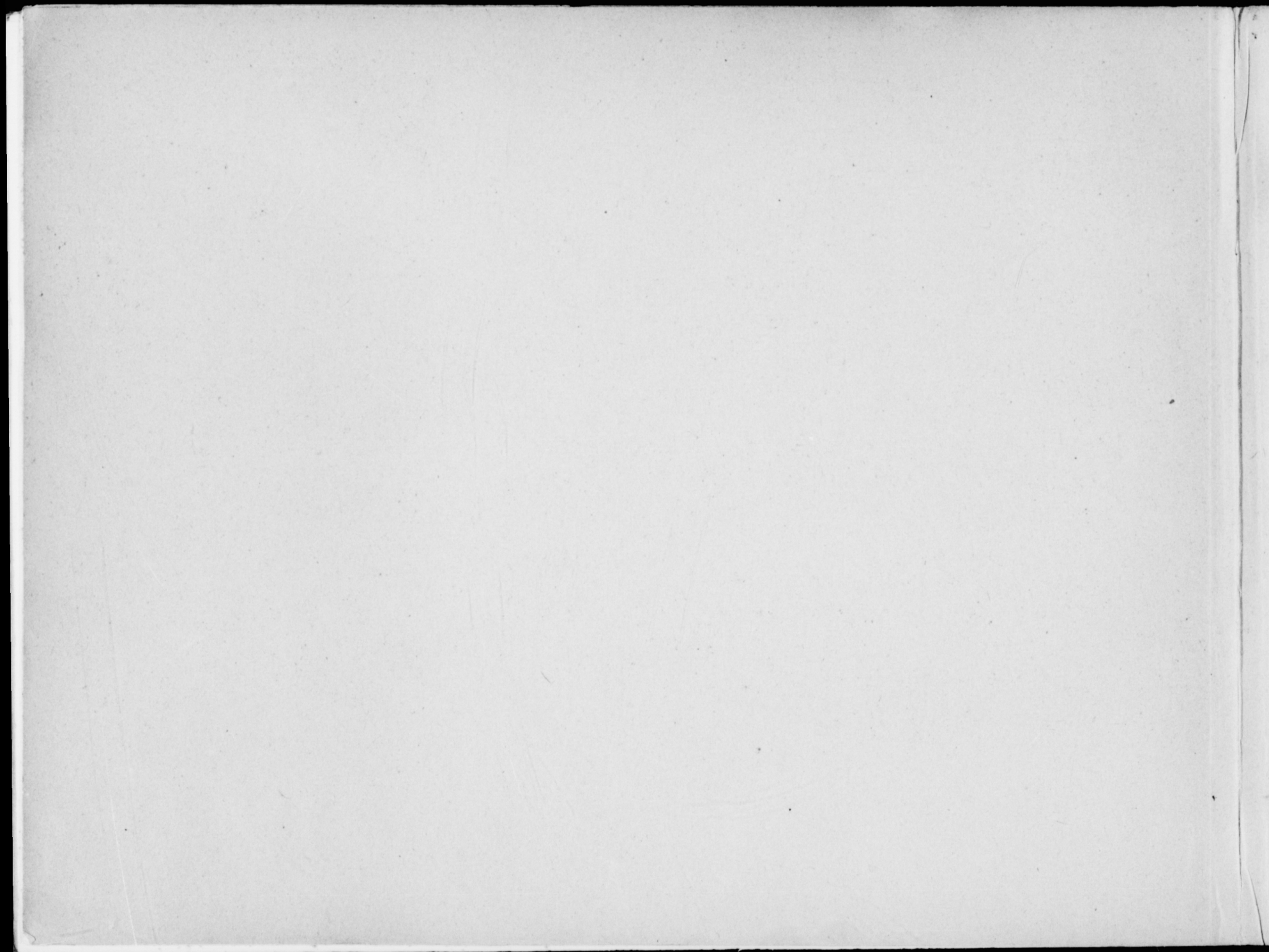
Al 't volck ga voor, dan 't lijck.

.

Bad. Verdelghde stadt, wy gaen, en komen nimmer weer.

Gijs. Vaer wel, mijn Aemsterlant, verwacht een' andren heer.

168

18 MAART 1935

